

ANASTAZIJA SIDARIENĖ

LIETUVOS ISTORIJA

pagrindinei mokyklai
su regioninės istorijos elementais

Šaltiniai. Žemėlapiai. Užduotys

Wydanie pierwsze

Puńsk 2011
Wydawnictwo „Aušra” Sp. z o.o.
WWW.PUNSKAS.PL

Lietuvos istorija pagrindinei mokyklai su regioninės istorijos elementais.
Šaltiniai. Žemėlapiai. Užduotys
Historia Litwy dla szkoły podstawowej z elementami historii regionalnej.
Teksty źródłowe. Mapy. Zadania

Opracowanie
Anastazja Sidor

Redaktor
Nijola Birgiel

Okładka, ilustracje i mapy
Eglė Valiūtė

Zdjęcia
*Sygit Birgiel, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro archyvas,
Anastazja Sidor, Eugenia Pachutko, „Aušros“ leidyklos archyvas*

Redaktor techniczny
Sygit Birgiel

Korekta
Biruta Ołów

Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników pomocniczych przeznaczonych do kształcenia ogólnego dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do nauczania historii Litwy, na podstawie opinii rzeczoznawców: prof. dr. hab. Mieczysława Jackiewicza, prof. zw. dr. hab. Adama Suchońskiego, dr Any Romančuk.

Etap edukacyjny: II.
Typ szkoły: szkoła podstawowa.
Rok dopuszczenia 2011.

Podręcznik jest finansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

Sunkesnės užduotys pažymėtos *

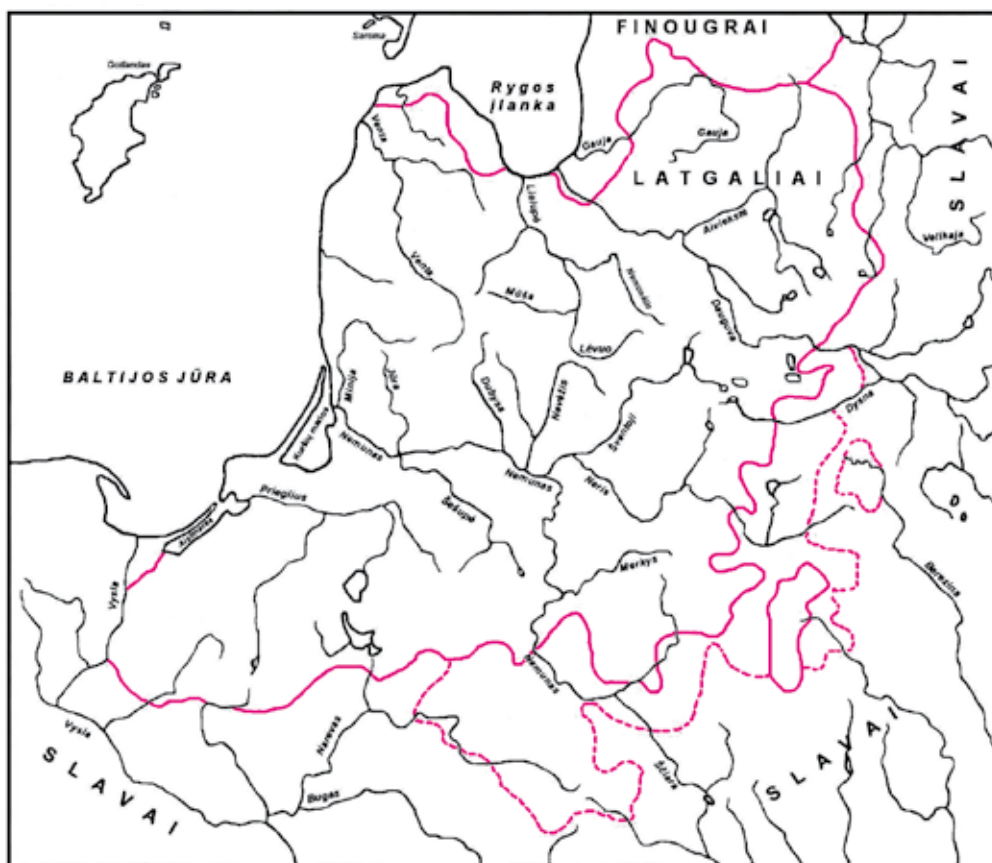
© Wydawnictwo „Aušra” Sp. z o.o.

ISBN 978-83-60625-48-4
Wydawnictwo „Aušra” Sp. z o.o., ul. A. Mickiewicza 23, 16-515 Puńsk
Arkuszy drukarskich 7
Skład, łamanie, druk i oprawa Wydawnictwo „Aušra”
www.punskas.pl

I. BALTAI

Baltų gentys ir jų gyvenamoji teritorija

- 1** Žemėlapyje pažymėta apytikslė baltų genčių teritorija ir latgalių gyvenamos žemės. Surašykite kitas baltų gentis (žiemgaliai, kuršiai, sėliai, žemaičiai, aukštaičiai, lietuviai, jotvingiai, prūsai) jų gyvenamose vietose.

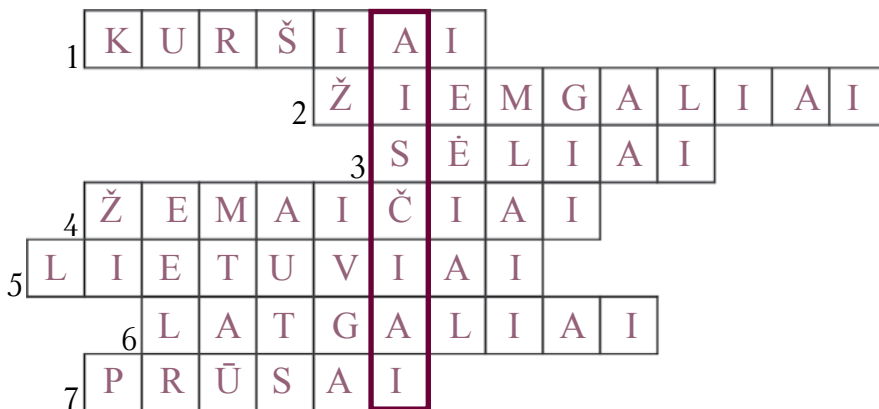

Baltų gentys

- 2** Suraskite žemėlapyje ir pažymėkite savo gyvenamąją vietą. Kokia gentis senovėje ten gyveno?

.....

- * **3** Įrašykite apibrėžimus kryžiažodžio „Baltų gentys” žodžiams.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

- 4** Šios gentys vėliau sudarė valstybes. Langeluose parašykite tų valstybių pavadinimus.

- a. jotvingiai, žemaičiai, aukštaičiai, sėliai, kuršiai, žiemgaliai, lietuviai

--	--	--	--	--	--	--

- b. latgaliai, sėliai, žiemgaliai, kuršiai

--	--	--	--	--	--	--

5 Pabraukite teisingą atsakymą.

Mūsų protėvius baltus pirmasis paminėjo ir pavadino aisčiais

- a. Tacitas
- b. Flavijus
- c. Ptolemėjas

6 Pabraukite teisingą atsakymą.

Baltai su romėnais prekiaavo:

- a. anglimi
- b. mediena
- c. gintaru

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Baltų buitis ir tikėjimas

1 Kokius įrankius galėjo baltai pasigaminti iš šių medžiagų?

a. medžio

.....

b. titnago

.....

c. akmens

.....

d. kaulo

.....

e. žalvario

.....

2 Kurie iš šių sakinių yra teisingi?

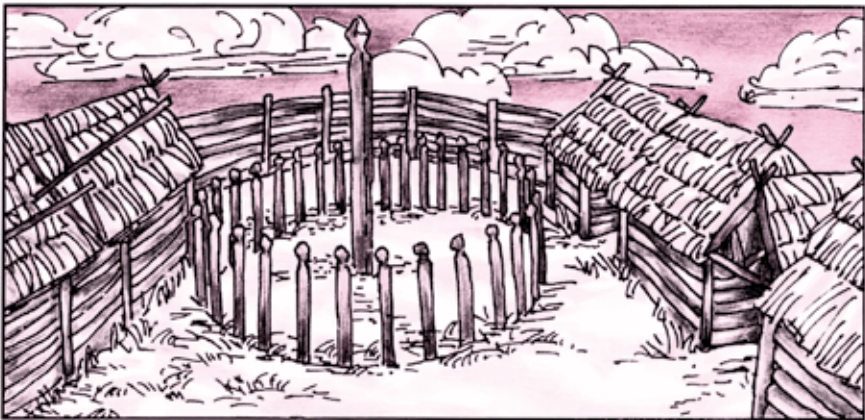
a. Baltai sėjo kviečius, miežius, soras.

b. Baltai giriose medžiojo, kopinėjo medų.

c. Baltai gamino papuošalus iš žalvario.

d. Baltai prekavo akmens anglimi.

* **3** Parašykite, kas vaizduojama iliustracijoje.

.....

- 4 Senovės baltų deivių vardus parašykite po atitinkamais piešiniais.

Laima, Gabija, Žemyna, Giltinė, Medeina, Milda

- 5 Pavadininkite piešinį. Atitinkamose vietose įrašykite pateiktus žodžius.
vaidilutė, krivis, aukuras, stabas, pagonys, aukos

- * 6 Kokius žinote pagonybės elementus krikščionių tikėjimo apeigose?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

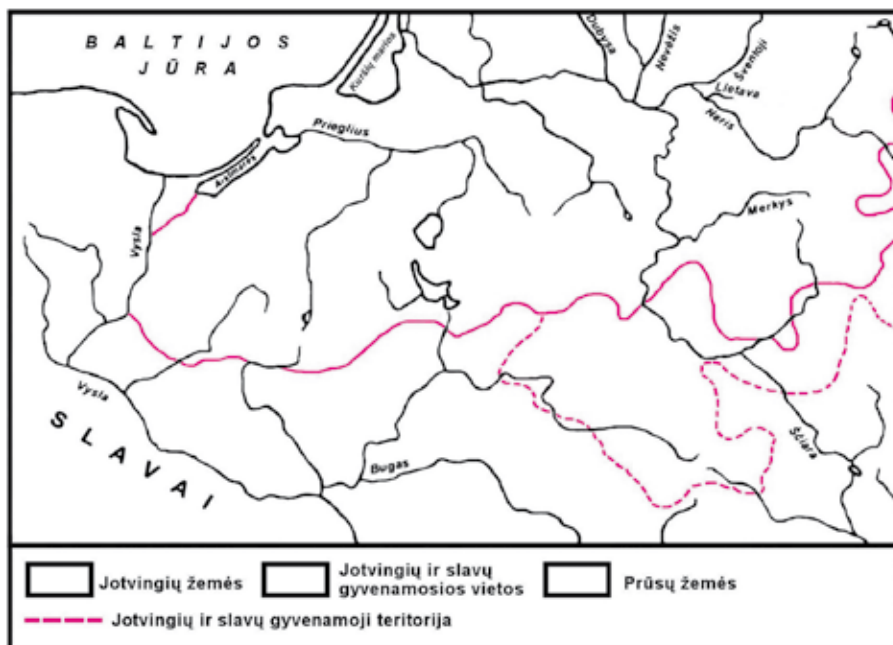
.....

.....

.....

Prūsų ir jotvingių likimas

- 1 Žemėlapyje įrašykite upių pavadinimus: Nemunas, Šešupė, Narevas. Melsva spalva nuspalvinkite jotvingių gyvenamą plotą, o šviesiai žalia – prūsų žemes. Mišrią jotvingių ir slavų teritoriją pažymėkite melsvais brūkšniais. Papildykite žemėlapią legendą šiais sutartiniais ženklais.

Prūsų ir jotvingių gyvenamoji teritorija

- 2 Prieš ką ir kodėl prūsai surengė sukilimą?

.....

.....

.....

.....

- 3 Papildykite tekstą pateiktais žodžiais ir datomis.

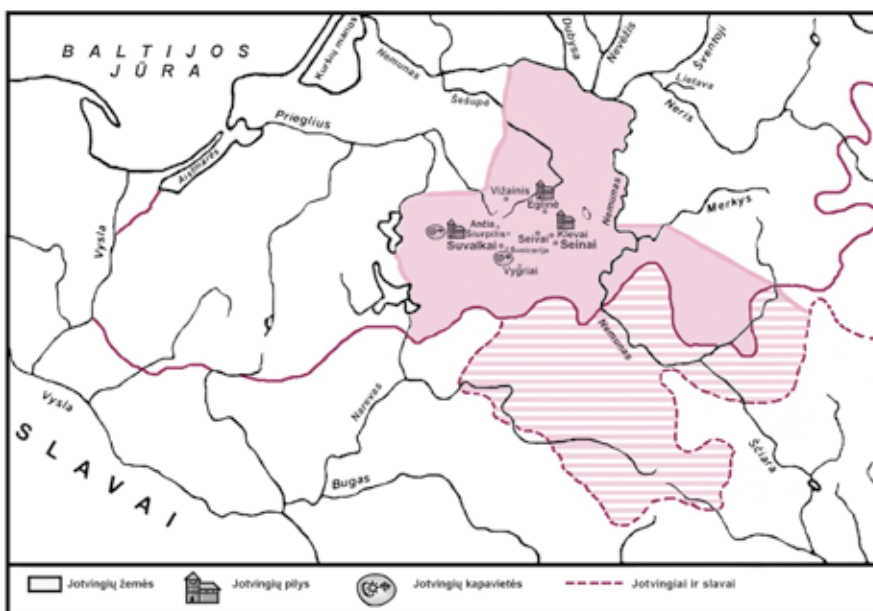
Prūsų sukilimas prasidėjo metais. Jo vadas buvo
 Prūsai kovojo su

Jotvingių sukilimas žlugo m. Jam vadovavo

Punsko parapija įkurta m. Dar anksčiau dokumentuose minimi, netoli Punsko esantis kaimas, kuriame buvo seniūnija.

Herkus Mantas, Skomantas, 1260, 1283, 1597, Seivai, kryžiuočiais

- 4** Pasiziūrėję į žemėlapi, parašykite, kuriose vietovėse yra išlikę jotvingių piliakalniai. Papildykite legendą.

Jotvingių pilys

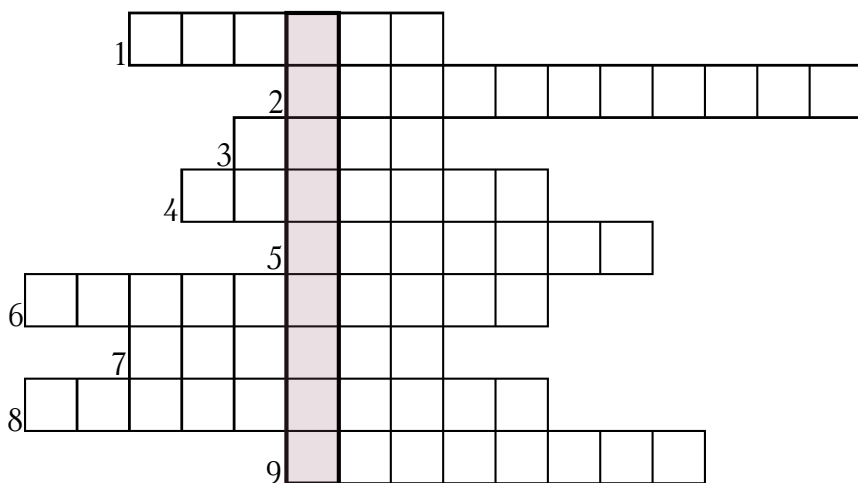
- a.
 b.
 c.

- * **5** Kodėl prūsai ir jotvingiai nesukūrė savo valstybių?

.....

* **6** Išspręskite kryžiažodį.

PRŪSAI IR JOTVINGIAI

1. Labiausiai į vakarus nutolusi baltų gentis.
2. Baltų priešai, užkariavę prūsus ir jotvingius.
3. Mūšio metu vyksta arši
4. Didžiausia upė, iki kurios rytuose siekė jotvingių teritorija.
Ant jos krantų stovėjo daug pilių.
5. Taip pavadinti mūsų protėviai, pirmą kartą paminėti 98 metais.
6. Gentis, kuri seniau gyveno Suvalkų krašte.
7. Herkus
8. Ten yra jotvingių kapavietė (pilkapiai).
9. Kitas jotvingių pavadinimas.

7 Kelintoms Punsco parapijos įkūrimo metinėms pastatytas šis paminklas?

Paminklas Punsco parapijos įkūrimui atminti

UŽRAŠAMS

[illegible]

II. LIETUVOS VALSTYBĖS SUSIDARYMAS

Lietuvos vardo paminėjimas

1 Pabraukite teisingą atsakymą.

Lietuvos vardas kildinamas iš:

- a. Liškiavos miestelio pavadinimo.
- b. Lietavos upelio pavadinimo.
- c. Laimos – likimo deivės vardo.

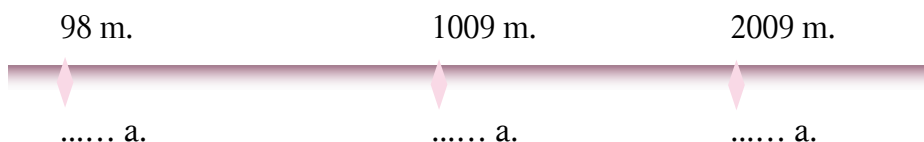
2 Kas įvyko 1009 metais?

.....

3 Kiek metų sukanka šiomet nuo pirmojo Lietuvos vardo paminėjimo?

.....

Laiko juostoje nurodykite šių metų amžių.

4 Nuotraukoje vaizduojami Valdovų rūmai. Kokiam svarbiam įvykiui paminėti jie buvo atstatyti?

Valdovų rūmai

- * **5** Perskaitykite vokiečių Kvedlinburgo analų ištrauką ir trumpai atsakykite į pateiktus klausimus.

1009 m. šventasis Brunonas, vadinamas Bonifacu, arkivyskupas ir vienuolis, (...) Rusios ir Lietuvos pasienyje pagonių nužudytas su aštuoniolika saviškių kovo 9 d., nukeliavo į dangų.

1. Kas buvo šventasis Brunonas?

.....

2. Kas nutiko Brunonui ir jį lydėjusiems asmenims?

.....

3. Kur ir kada tai įvyko?

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Mindaugas – lietuvių žemių vienytojas

- 1** Pažymėkite teisingas Lietuvos valstybės susidarymo priežastis.
- a. Pietiniai ir vakariniai lietuvių kaimynai jau seniai turėjo savo valstybes.
 - b. Lietuviai norėjo valdyti Europą.
 - c. Kaimyninės tautos puldavo lietuvius.
 - d. Stiprėjo Kryžiuočių ir Kalavijuočių ordinais, įsikūrę netoliese lietuvių žemių.
 - e. Lietuviai siekė užimti druskos kلودus kitose valstybėse.

- 2** Kada tai įvyko? Į langelius įrašykite metus: 1260, 1263, 1253, 1251, 1236.

Pirmasis Lietuvos krikštas

Durbės mūšis

Mindaugo ir Mortos karūnavimas

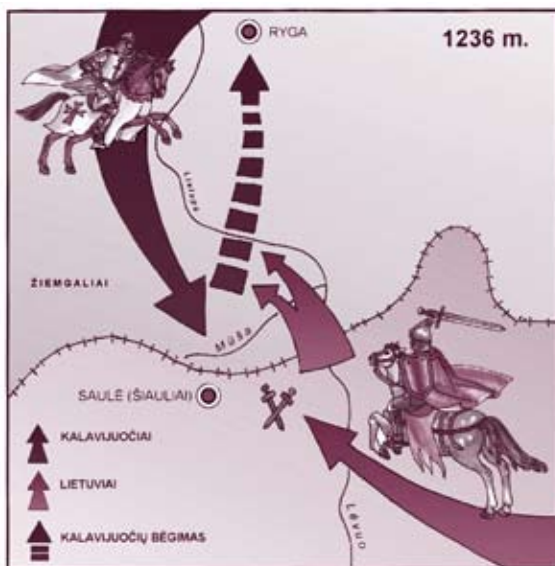
Mindaugo žūtis

Saulės mūšis

- 3 Parašykite, ką vaizduoja iliustracija.

- 4 Žiūrėdami į mūsų schemą, atsakykite į pateiktus klausimus.

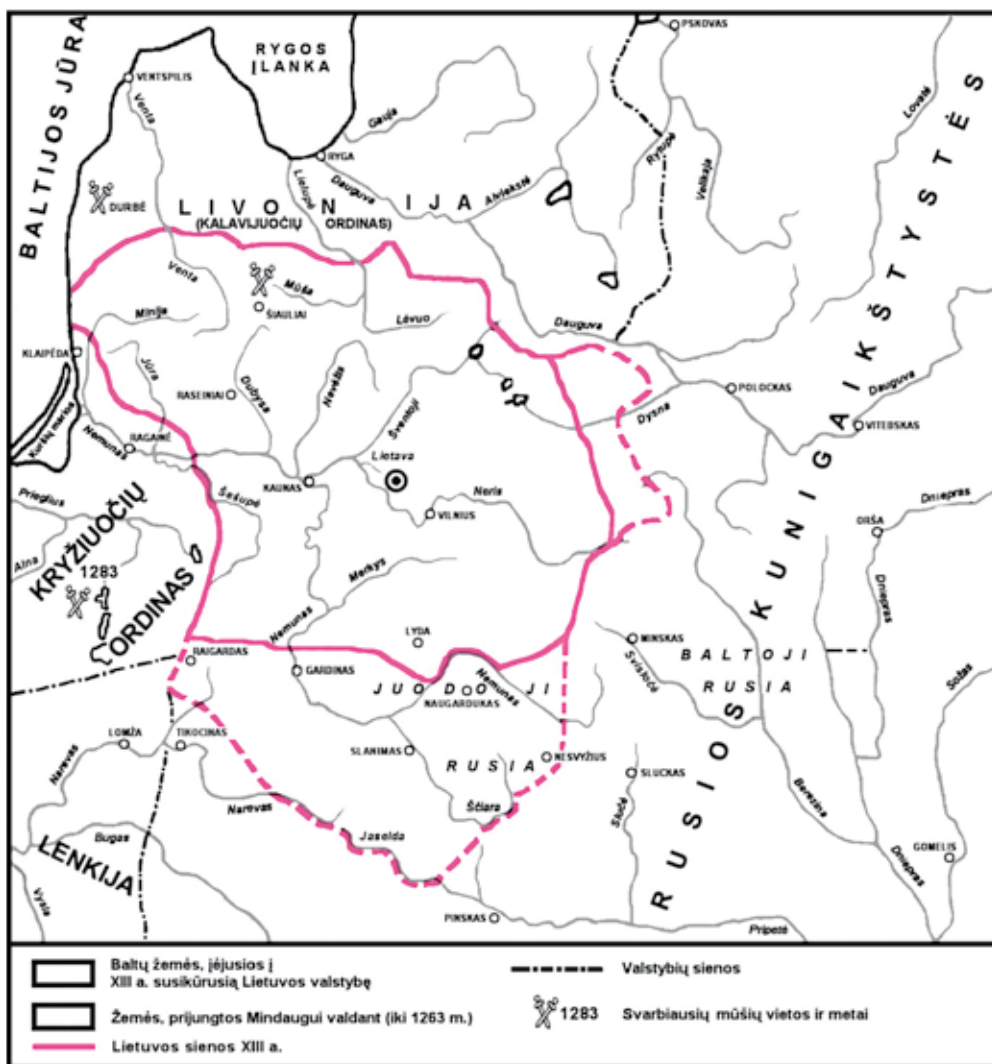

1. Iš kur atvyko kalavijuočiai?

2. Ties kokia vietove vyko mūšis?

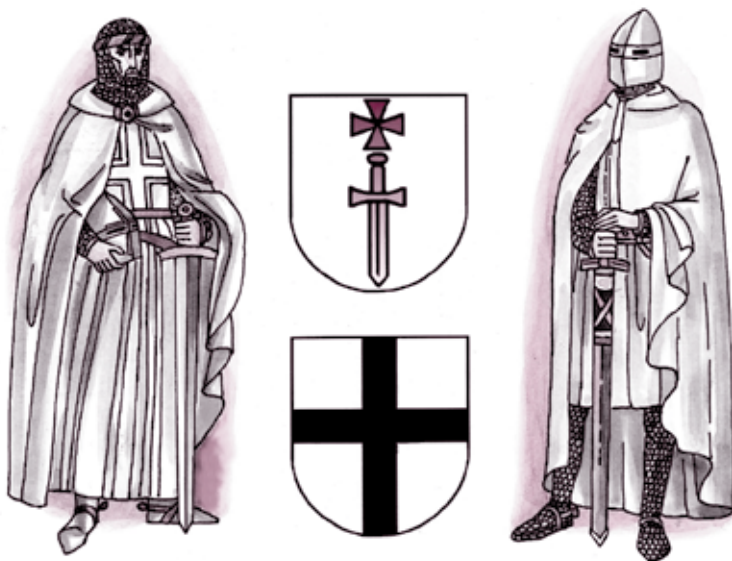
3. Kas laimējo mūši?

5 Pateiktame žemėlapyje Lietuvos valstybę nuspalvinkite žaliai, o Mindaugui valdant prijungtas žemes – geltonai. Prie Saulės ir Durbės mūsų vietų parašykite metus. Pažymėkite Kernavę. Papildykite žemėlapią legendą.

Lietuva XIII a.

- 6 Kuris iš šių riterių yra kalavijuotis, o kuris kryžiuotis? Priskirkite kiekvienam iš jų atitinkamo ordino ženklą ir užrašykite po piešiniais „kalavijuotis“, „kryžiuotis“.

.....

- * 7 Kur krikštijosi Mindaugas? Kodėl?

.....

- * 8 Kodėl nutrūko Mindaugo giminės valdymas?

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

III. LIETUVOS VALSTYBĖS STIPRĖJIMAS

Gediminaičių dinastijos pradžia

- 1 Kas tada valdė Lietuvą? Pagal iliustracijose pateiktus valdymo metus atpažinkite kunigaikščius ir po portretais parašykite jų vardus.

- 2 Naudodamiesi vadovėlyje esančiu Gediminaičių genealoginiu medžiu, atsekite LDK kunigaikščių giminystės ryšius. Parašykite atsakymus.

Gedimino tėvas –

Gedimino senelis –

Gedimino brolis –

Jaunučio broliai –

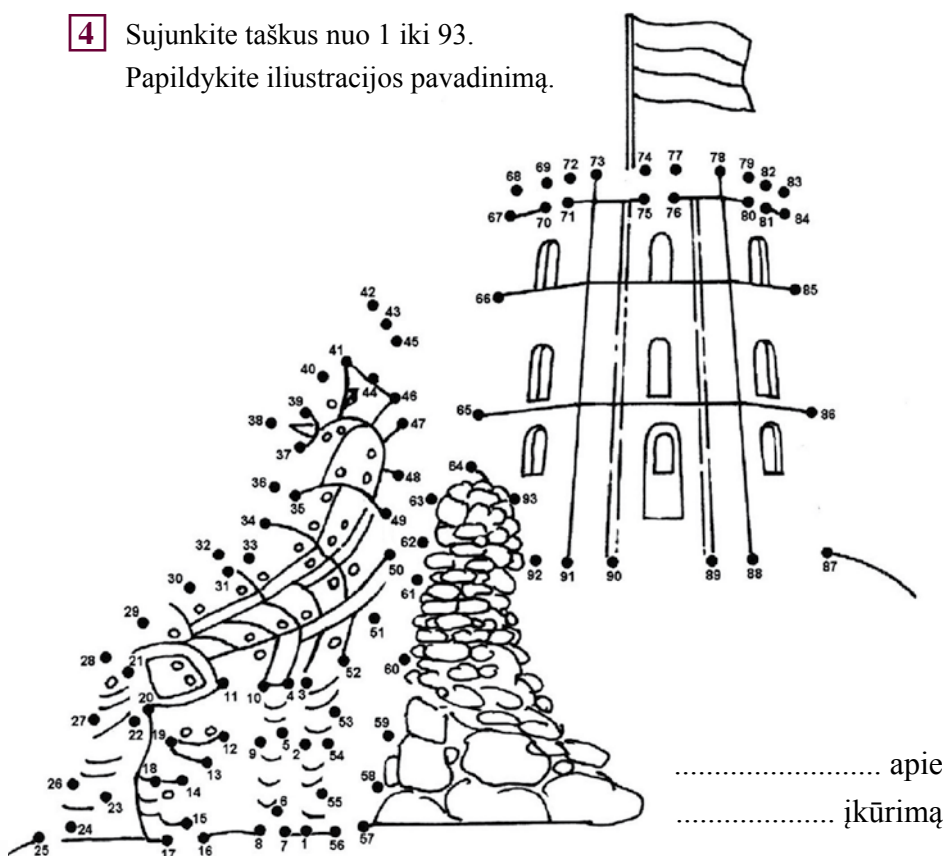
- 3 Perskaitykite Gedimino laiško Saksonijos vienuolynams ištrauką ir apibūdinkite sudarytas svetimšaliams sąlygas.

Jei (pas mus norėtų atvykti) kurie riteriai ir kariai, suteiksime jiems pajamų ir ūkiui žemės, kiek jos norės. Pirkliams, amatininkams, račiams, balistų dirbėjams, batsiuviams ir visokių rūšių mechanikams su žmonomis, vaikais ir gyvuliais leidžiame laisvai į mūsų žemę įeiti ir išeiti be jokio užmokesčio arba muito ir be jokių trukdymų.

Mano nuomone, Gedimino siūlomos svetimšalių įsikūrimo Lietuvoje sąlygos buvo

- a. labai geros b. vidutiniškos c. prastos

- 4 Sujunkite taškus nuo 1 iki 93. Papildykite iliustracijos pavadinimą.

* **5** Perskaitykite legendą ir atsakykite į klausimus.

Legenda apie Vilniaus įkūrimą

Seniai, labai seniai ties Nerimi ir Vilnia dunksojo dideli miškai. O miškuose slapstėsi daugybė žvėrių.

Kartą šiuose miškuose medžiojo kunigaikštis Gediminas ir jo kariai. Medžioklėje visi išvargo ir vakare kietai įmigo. Miega Gediminas ir sapnuoja. Ant aukšto aukšto kalno stovi geležinis vilkas. Stovi vilkas ir staugia taip garsiai, lyg šimtas vilkų staugtų.

Ryte kunigaikštis pasikvietė seną krivį. Papasakojo jam savo sapną ir paprašė išaiškinti.

Pagalvojo senasis krivis ir tarė:

– Šviesiausiasis kunigaikšti, geležinis vilkas reiškia, kad tu čia pastatydinsi miestą. Ir bus tas miestas stiprus ir priešų nepaimamas. O nepaprastas vilko kauksmas reiškia, kad garsas apie šį miestą pasklis po visą pasaulį.

Ir pastatydino Gediminas ant kalno stiprią pilį. Aplinkui ją išaugo didelis miestas, Vilniumi pavadintas.

1. Ar išsipildė Gedimino sapnas?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Kuriuos legendos elementus galima pavadinti istorine tiesa?
Pabraukite juos.

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės reikšmė Europoje Gedimino laikais

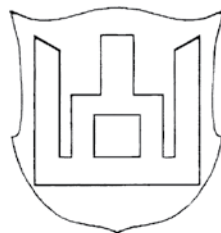
1 Ženklu (+) pažymėkite teisingus atsakymus.

1. Gediminas įkūrė Vilnių.
2. Gediminas sostą paveldėjo po tėvo mirties.
3. Gediminas nepersekiojo krikščionių.
4. Gediminas rašė laiškus popiežiui.
5. Gediminas žuvo kovoje su kryžiuočiais.

Taip	Ne

2 Auksine, sidabrine arba geltona spalva nuspalvinkite Gediminaičių stulpus, o skydo lauką – raudonai. Patikrinę, kada kurios spalvos stulpai buvo vartojami, pabraukite tinkamą piešiniui užrašą.

- a. Gediminaičių stulpai iki XVI a. vidurio
- b. Gediminaičių stulpai nuo XVI a. antrosios pusės

- 3** Paveikslėliuose Gedimino kalnas pavaizduotas įvairiais laikotarpiais:
a) 1000 m. p. m. e., b) XI a., c) XIV a. Po kiekviena iliustracija teisingai pažymėkite vaizduojamąjį laikotarpį.

- 4** Kas įvyko Gediminui valdant? Paisydami istorinės tiesos, papildykite sakinius žodžiais „buvo“ arba „nebuvo“.

Gediminui valdant:

- pakrikštyta Lietuva.
- rašomi laišakai į Europos miestus.
- išplėsta Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorija.
- LDK sustiprėjusi ūkiškai ir politiškai.

- 5** Kunigaikščio Gedimino laikais Lietuvai dažnai teko gintis nuo kryžiuočių. 1336 m. jie užpuolė Pilėnų pilį. Kunigaikščio Margirio vadovaujami pilies gynėjai narsiai dėl jos kovėsi.

Perskaitykite pateiktą aprašymo ištrauką ir atlikite užduotis.

Gynėjams reikėjo pasitikėti tik savo jėgomis.

(...) Todėl jie įnirtingai gynėsi: svaidė akmenis, mėtė ietis, eikliomis strėlėmis retino priešų eiles, kirtosi kardais ir kirviais. Net moterims ir paaugliams užteko darbo: jie virino vandenį, kaitino dervą ir kliaukė ją priešams ant galvų.

Bet jėgos buvo nelygios. (...) Dar valandėlė, ir gynėjų valia bus palaužta, įgrius siena, ir tada ateis gėdinga nelaisvė (...).

Kol sveikieji kovėsi, sužeistieji, moterys ir vaikai (...) krovė kiemo viduryje didžiulį laužą, tokį didelį, kokio dar niekad nebuvo kūrenę Pilėnai. (...)

Tada pilies gynėjai į jį sumetė visą savo turtą, visas maisto ir pašarų atsargas, net visą mantą ir apyvokos daiktus. Paskui žudė ligonius, vaikus ir žmonas, viską atiduodami šventai ugniai, o patys dar kirtosi iki paskutinio atodūσιο, iki paskutinio kraujo lašo. (...) Paskutinis į laužą įšoko narsusis kunigaikštis Margiris.

V. Petkevičius. Yra šalis. Vilnius, 1983, p. 94–95

1. Kokiais ginklais kovėsi Pilėnų gynėjai? Suraskite tekste jų pavadinimus ir pabraukite.
2. Atidžiai pažiūrėkite į piešinį. Kuriuos iš V. Petkevičiaus paminėtų ginklų turi kariai? Prie kiekvieno tokio ginklo parašykite jo pavadinimą.

3. Kuris pasakojimo momentas vaizduojamas šiame piešinyje?
Sugalvokite iliustracijai pavadinimą.

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė po Gedimino mirties

1 Kuriam iš savo sūnų Gediminas paliko LDK sostą?

.....

2 Kodėl Jaunutis taip trumpai valdė Lietuvą? Teisingą atsakymą pabraukite.

- a. Žuvo mūšyje.
- b. Broliai perėmė iš jo valdžią.
- c. Prūsai užkariavo Lietuvą.

3 Kurias pilis valdė Algirdas, o kurias Kęstutis? Pažymėkite rodyklėmis.

	Kernavė	
Algirdas	Vilnius	Kęstutis
	Trakai	
	Gardinas	

4 Algirdas ir Kęstutis gynė Lietuvą nuo priešų. Pažymėkite rodyklėmis, su kuo kariavo kunigaikštis Algirdas, o su kuo Kęstutis.

	totoriai	
Algirdas	rusėnai	Kęstutis
	kryžiuočiai	
	lenkai	

5 Kada kas įvyko? Greta įvykių parašykite metus ir amžių. Pažymėkite šiuos įvykius laiko juostoje.

	m.	a.
Kauno pilies sugriovimas		
Mūšis su totoriais prie Mėlynųjų Vandenų		
Algirdo mirtis		

6 Kas po Algirdo mirties 1377 metais valdė Lietuvą?

.....

* **7** Kokios aplinkybės lėmė, kad Algirdas su Kęstučiu broliškai ir taikiai valdė Lietuvą?

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Krėvos sutartis 1385 m.

- 1** Kodėl Krėvos uniją norėjo pasirašyti Lietuva, o kodėl Lenkija? Sujunkite rodyklėmis priežastis su valstybėmis.

Lietuva

Lenkija

Nebuvo vyro palikuonio.

Jadvygai reikėjo vyro ir kartu karaliaus.

Kryžiuočių ordinas norėjo užimti Žemaitiją ir susijungti su Livonija.

Kryžiuočiai nukariavo prūsus ir jotvingius.

Stiprėjo rusų kunigaikštystės rytuose.

- 2** Lietuviai ir lenkai Krėvoje 1385 m. nutarė:

.....

.....

.....

.....

.....

- 3** Kuriame mieste pastatyta Mindaugo, o vėliau Jogailos katedra?

Katedra

a. Mindaugo laikų

b. Jogailos ir Vytauto laikų

.....

- 4 Remdamiesi Gediminaičių dinastijos medžiu, parašykite šių kunigaikščių vardus.

Jogailos tėvas –

Jogailos senelis –

Jogailos sūnus –

- 5 Prieš kiek metų Lietuva priėmė krikštą iš karaliaus Jogailos? Apskaičiuokite ir parašykite atsakymą.

.....

- 6 Kas sieja šias datas?
Pažymėkite jas laiko juostoje.

1251

1387

1413

.....

- * 7 Kokios buvo Krėvos unijos pasekmės Lietuvai?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Žalgirio mūšis 1410 m.

- 1** Po Žalgirio mūšyje dalyvavusių kariuomenių vėliavomis parašykite, kuri vėliava kryžiuočių, kuri lenkų ir kuri lietuvių.

.....

- 2** Žalgirio mūšyje kovėsi įvairių tautų kariai. Parašykite, kas jiems vadovavo.

lenkams – Jogaila

rusėnams – totoriams –

čekams – lietuviams –

vokiečiams (kryžiuočiams) –

- 3 Pažymėkite žemėlapyje Vilnių, Trakus, Melną, Marienburgą ir Žalgirį. Nuspalvinkite Vytauto valdomas žemes. Rodyklėmis pažymėkite Lietuvos ir Lenkijos kariuomenės kelią iki Žalgirio.

- 4 Kada kas įvyko? Įrašykite į lentelę nurodytų įvykių metus.

Žalgirio mūšis

Horodlės sutartis

Torunės taika

Melno taika

- 5 Kam po Žalgirio mūšio atiteko šios žemės? Sujunkite rodyklėmis.

Žemaitija

Lenkijai

Dobrynė

Lietuvai

Klaipėda

Kryžiuočių ordinui

- 6 Pabraukite teisingus atsakymus.

Kryžiuočiai kovojo Žalgirio mūšyje, nes norėjo:

- a. pakrikštyti Lietuvą.
- b. susijungti su Livonijos ordinu.
- c. žygiuoti į Maskvą per Lietuvą.

Lietuviai kovojo Žalgirio mūšyje, nes siekė:

- a. užkirsti kelią kryžiuočiams į Lietuvą.
- b. užkariauti Vokietiją.
- c. padėti lenkams.

- 7 Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės plotas nuo Mindaugo iki Vytauto laikų labai pasikeitė. Tamsiai žalia spalva nuspalvinkite LDK žemes valdant Gediminui, šviesiai žalia Algirdo laikais prijungtas žemes ir geltonai Vytauto užkariautus plotus. Tokiomis pačiomis spalvomis papildykite žemėlapių legendą. Pažymėkite Žalgirį.

Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XIV a. pab. – XV a.

* **8** Perskaitykite pateiktus šaltinių tekstus ir atlikite nurodytas užduotis.

Tad nesistebėkime didžiojo valdovo šlove, kad ir Rytų šalys, ir Vakarų šalys ėjo jam nusilenkti, šlovingajam valdovui, kad net visų šalių viešpats, ir tas atvyko nusilenkti šlovingajam valdovui, didžiajam kunigaikščiui Aleksandrui, vadinamam Vytautui. Net

ir Turkų sultonas didžiai gerbė ir brangias dovanas dovanojo šlovingajam valdovui. O dorasis ir dievobaimingasis Konstantinopolio imperatorius, ir tas su juo gyveno didelėje meilėje. Taip pat ir Čekų karalystė didžią garbę teikė šlovingajam valdovui. Ir Danijos karalius didžiai šlovino ir daugeliu dovanų apdovanojo šlovingąjį valdovą, didį kunigaikštį Vytautą. (...) Kaip kad iš jūros daug upių teka, taip iš šio didžiojo valdovo, didžiojo kunigaikščio Vytauto – išmintis.

Didžiojo kunigaikščio Vytauto pagyrimas (apie 1430 m.)

1. Kurios šalys ir jų valdovai gerbė Vytautą Didįjį ir „ėjo jam nusilenkti“? Suraskite jų pavadinimus tekste ir pabraukite.
2. Kelintame amžiuje ir kurioje to amžiaus pusėje parašytas „*Didžiojo kunigaikščio Vytauto pagyrimas*“?

.....

Teisinga ir būtina, kad Didįjį Lietuvos Kunigaikštį Vytautą, nuo amžių vadinamą Didžiuoju, mūsų Karžygį Valdovą (...), vyrą, kurio Genijų pagerbė Europa, galingos jo dvasios gaivinama Lietuvių Tauta (...) pagerbtų jo atminimą (...), nustatoma: tūkstantis devyni šimtai trisdešimtieji metai skiriami Vytautui Didžiajam pagerbti.

Vytautui Didžiajam minėti įstatymas (1929 m.)

1. Šis tekstas yra 1929 m. įstatymo ištrauka. Parašykite jo pagrindinį turinį vienu trumpu sakiniu.

.....

.....

- 9** Pažvelkite į iliustracijas ir parašykite, kaip žmonės įamžino Vytauto Didžiojo atminimą. (Kur galima, parašykite, kurios tai buvo mirties metinės.)

Audinys

Paminklas Burbiškiuose

1. Kelintas Vytauto Didžiojo mirties metinės švenčiame šiemet?
Apskaičiuokite ir parašykite atsakymą.

- * **10** Kodėl LDK kunigaikštis Vytautas vadinamas Didžiuoju? Parašykite rašinėlį.
Pasistenkite išvardyti kuo daugiau jo nuopelnų.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lietuva po Vytauto mirties

- 1** Naudodamiesi Gediminaičių genealoginiu medžiu, nurodykite giminystės ryšį tarp šių valdovų. Kurie iš jų buvo ne tik didieji Lietuvos kunigaikščiai, bet ir Lenkijos karaliai? Karalių vardus pabraukite.

Jogaila ir Švitrigaila –

Vytautas ir Žygimantas –

Jogaila ir Kazimieras Jogailaitis –

Kazimieras Jogailaitis ir šv. Kazimieras –

- 2 Atidžiai apžiūrėkite šv. Kazimiero statulos nuotrauką ir atsakykite į klausimus.

Šv. Kazimieras.
Punsko bažnyčios altorius

1. Kokius rūbus vilki šv. Kazimieras?

.....

.....

2. Kas liudija jo pamaldumą?

.....

.....

3. Kas simbolizuoja jo nekaltumą?

.....

.....

4. Kurie iš šv. Kazimiero statulos elementų yra jo karališkosios kilmės simboliai?

.....

.....

3 Kiek metų šiomet sukanka nuo karaliaičio Kazimiero paskelbimo šventuoju (kanonizavimo)? Kurį mėnesį ir dieną švenčiama šv. Kazimiero diena?

.....

.....

4 Kodėl Švitrigaila kovojo su Žygimantu?

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

IV. ABIEJŲ TAUTŲ RESPUBLIKA

Liublino unija 1569 m.

- 1** Lentelėje pateiktos tikros ir išgalvotos Liublino unijos priežastys. Pažymėkite ženklą (+) teisingus atsakymus.

Priežastys	Tikros	Išgalvotos
Lenkai ieškojo progos prijungti LDK prie Lenkijos.		
Lietuviai ieškojo progos prijungti Lenkiją prie LDK.		
Žygimantas Augustas ir Barbora Radvilaitė neturėjo palikuonių.		
Maskvos kunigaikštystė stiprėjo ir grėsė Lietuvai.		
Lietuvos bajorai norėjo tokių privilegijų, kokias turėjo Lenkijos bajorai.		
Lenkijos bajorai siekė užkariauti Maskvos kunigaikštystę.		
Lietuvos didikai siekė dviejų lygiateisių valstybių sąjungos.		

- 2** Bendras Lietuvos ir Lenkijos seimas (1569 m. Liubline) savo nutarimus patvirtino unijos aktu. Po kiekvienu iš svarstytų klausimų parašykite jo sprendimą.

Valstybės pavadinimas po unijos

.....

Valdovas vienoje ir kitoje šalyje

.....

Seimas ir senatas

.....

Užsienio politika

.....

Bajorų privilegijos

.....

Valstybių teritorijos

.....

Kariuomenė

.....

Iždas

.....

- 3** Kokios buvo Liublino unijos pasekmės LDK? Pabandykite jas įvertinti kaip teigiamas arba neigiamas.

Teigiamos pasekmės:

.....

.....

.....

.....

Neigiamos pasekmės:

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lietuvos teisėtvara

1 Papildykite tekstą pateiktais žodžiais.

Bajorai gavo teisę ir savo valdinius.
Šie neturėjo kur pabėgti, nes kunigaikštis įsipareigojo nepriimti
..... priklausančių valstiečių į savo dvarus. Tačiau
ir bajorai neturėjo teisės priimti didžiojo
kunigaikščio žmonių. Visi pabėgėliai turėjo būti grąžinami jų
..... . Taip valstiečiai neteko laisvės ir tapo
..... .

Didysis kunigaikštis įsipareigojo Lietuvos teri-

torijos ir neskirti vietininkais ar kitais valstybės pareigūnais. Šias privilegijas bajorams suteikė didysis kunigaikštis metais. Tai buvo teisinis bajorų savarankiškumo ir baudžiavos įtvirtinimas.

bajorams, baudžiauninkais, Kazimieras Jogailaitis, pabėgusių, 1447, valdyti, teisti, nemažinti, svetimšalių, savininkams

2 Pabraukite tuos apibrėžimus, kurie tinka apibūdinti baudžiavai.

- a. darbas be atlyginimo;
- b. mokesčių pakeitimas karo prievole;
- c. sunkus valstiečio darbas pono laukuose nuo saulės patekėjimo iki nusileidimo;
- d. smagi valstiečių pramoga;
- e. privaloma duoklė (grūdų, vilnų ir kt. produktų) ponui;
- f. sunki našta valstiečiui;
- g. naudingas bajorų pasipelnijimo šaltinis;
- h. nereikalingas rūpestis bajorams.

3 Pabraukite teisingą atsakymą.

Be kieno pritarimo didysis kunigaikštis negalėjo spręsti svarbių Lietuvos reikalų?

- a. senato,
- b. seimo,
- c. Ponų tarybos.

* **4** Kokiu būdu bajorų privilegijos susilpnino karaliaus valdžią?

.....

.....

.....

.....

.....

5 Papildykite lentelę.

Statuto pavadinimas	Metai	Kas valdė Lietuvą?
I Lietuvos Statutas		
II Lietuvos Statutas		
III Lietuvos Statutas		

6 Perskaitykite pateiktą tekstą. Parašykite vienu sakiniu pagrindinę autoriaus mintį.

Kalbėdamas apie Lietuvos Statutą, kalbu apie knygą, kurios be tinkamos pagarbos prisiminti negalima. (...) Lietuvos Statutas, ypač baudmės pakopų srityje, visas yra taip sutvarkytas, kad galima jį laikyti tobuliausia teisės knyga visoje Europoje (...).

*Hugo Kolontajaus kalba seimo posėdyje, priimant
1791 m. gegužės 3 d. konstituciją*

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

Lietuvių kultūros raida XVI a.

1 Ką žinote apie pirmąją lietuvišką knygą? Įrašykite jos duomenis.

Pavadinimas:

Autorius:

Leidimo metai:

Leidimo vieta:

Pirmoji lietuviška knyga

Martynas Mažvydas

Susideda iš šių dalių:

.....

- 2** Atidžiai perskaitykite pateiktą knygos ištrauką ir atlikite nurodytas užduotis.

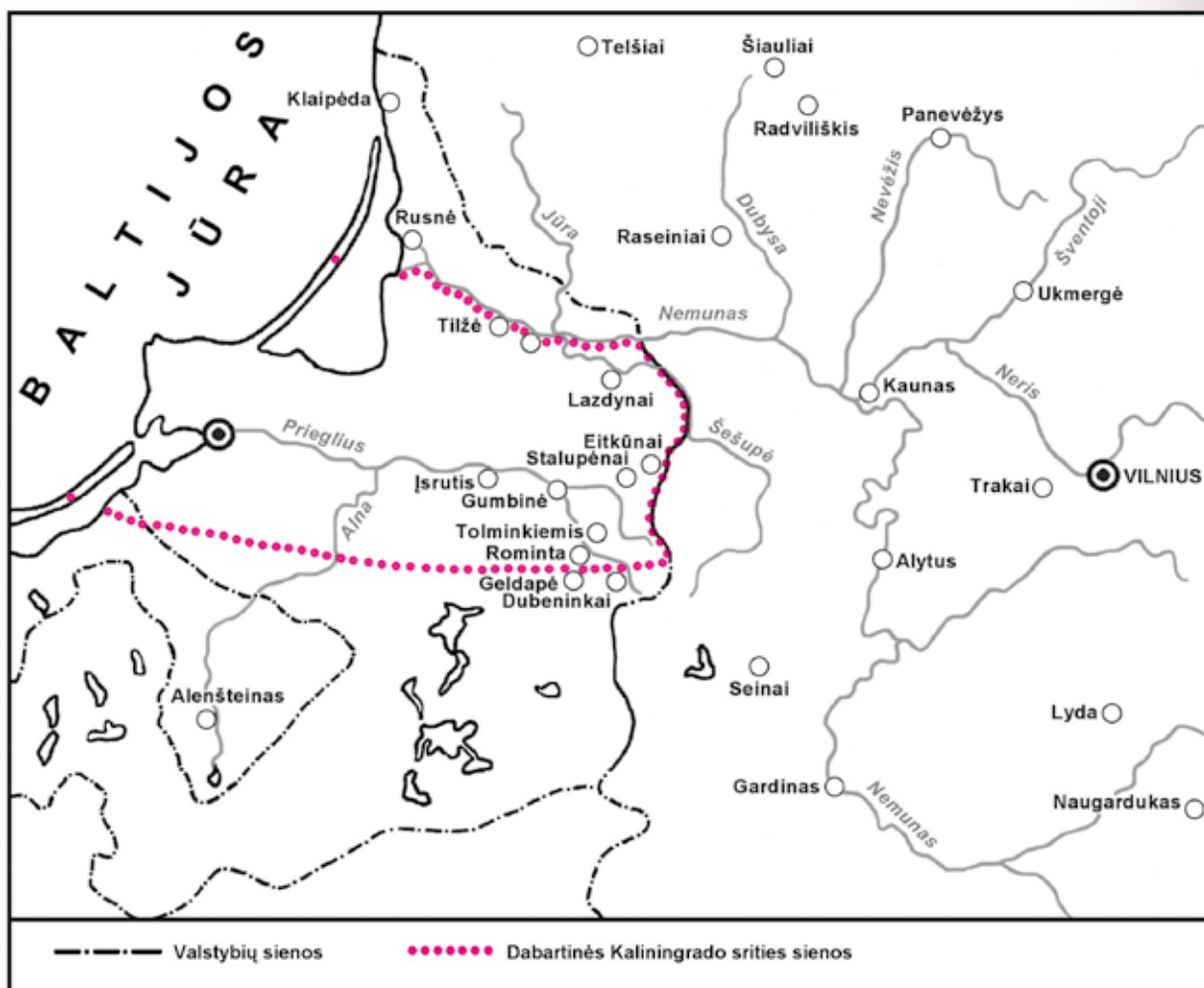

Ne žemės derlumu, ne drabužių įvairumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių stiprumu laikosi tautos, bet daugiausia išlaikydamos savąją kalbą, kuri didina ir palaiko bendrumą, santaiką ir brolišką meilę. Gimtoji kalba yra bendrosios meilės ryšys, vienybės motina, pilietiškumo tėvas, valstybės sargas. Sunaikink kalbą – sunaikinsi santaiką, vienybę ir dorybę. Sunaikink kalbą – sunaikinsi dangaus saulę, sujauksi pasaulio tvarką, atimsi gyvybę ir garbę.

1. Kas šių žodžių autorius? Kurioje knygoje išspausdintas šis fragmentas?
.....
2. Suraskite ir pabraukite autoriaus žodžius, nusakančius kalbos reikšmę.
3. Kas ištinka tautą, kurios kalba sunaikinama?

.....
.....
.....
.....

- 3** Žemėlapyje pažymėkite Ragainę ir Karaliaučių. Kuriai valstybei priklauso šios vietovės dabar?

Mažoji Lietuva Prūsijos kunigaikštystės sudėtyje

- 4 Kokia buvo XVI a. Lietuvos švietimo sistema? Sujunkite rodyklėmis senuosius mokyklų pavadinimus su jų šiuolaikiniais atitikmenimis.

parapinė mokykla

vidurinė

kolegija

pagrindinė

akademija

universitetas

- 5** Atidžiai perskaitykite Vilniaus universiteto studentų elgesio taisykles. Kurios iš jų galėtų būti įrašytos ir jūsų mokyklos reglamente? Pabraukite jas.

Studentas

- Studentams draudžiama naudoti bombas ir kitus sprogiuosius daiktus. Juos naudojančys ar greta stovintys neretai nusidegina veidą, susižaloja akis arba rankas.
- Studentai privalo mandagiai kreiptis į vyresnius.
- Studentams draudžiama laikyti muzikos instrumentų, nes jais grojama per naktis ir taip daroma žala.
- Studentams draudžiama girtauti.
- Studentai turi vengti triukšmingo šūkavimo ir netinkamų juokų.

Vilniaus universiteto studentų taisyklės.

XVII amžius

- * **6** Kokią reikšmę lietuvių kultūros raidai turėjo Mažoji Lietuva XVI amžiuje? Parašykite svarbiausius faktus.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lietuvių kovos su švedais ir rusais

- 1** Kurie iš šių valdovų priklausė švedų Vazų dinastijai? Pabraukite jų vardus.
- a. Žygimantas Trečiasis (III)
 - b. Žygimantas Augustas
 - c. Vladislovas Ketvirtasis (IV)
 - d. Kazimieras Didysis
 - e. Jonas Kazimieras
 - f. Karolis Gustavas Dešimtas (X)

- 2** Kurios iš šių valstybių kovojo dėl Livonijos? Pabraukite jų pavadinimus.

Rusija	Švedija
Čekija	Lietuva
Prancūzija	Lenkija

- 3 Pažymėkite žemėlapyje Švediją ir jos užimtas žemes raudonai, Rusiją ir jos užimtas žemes – mėlynai, o LDK – žaliai. Suraskite ir pažymėkite Kėdainius.

Abiejų Tautų Respublika XVII a.

- 4 Papildykite sakinius.

Lietuvos didysis etmonas
 1605 metais sumušė švedus ties
 Lietuvos atstovas, Vilniaus vaivada
 1655 metais pasirašė su švedų karaliumi

sutartį Joje numatyta

.....

.....

5 Kokios Kėdainių sutarties pasekmės? Pabraukite teisingus atsakymus.

1. Lietuva turėjo viena kovoti su rusų kunigaikščiais.
2. Buvo nutraukta Liublino unija.
3. Lenkija užpuolė Lietuvą.
4. Jonas Kazimieras pabėgo iš Lenkijos.
5. Lietuva vėl tapo savarankiška valstybe.

* **6** Atidžiai perskaitykite tekstą. Pabraukite garsių Lietuvos didikų pavardes. Kurios iš šių giminių gyveno arčiausiai jūsų? Pasirinkę vieną iš giminių, paieškokite apie ją daugiau žinių ir trumpai aprašykite.

Nuo XIII a. iki Liublino unijos Palenkė priklausė Lietuvai. Čia savo valdų turėjo LDK didikai. Beveik visos garsiausios giminės turėjo rezidencijas Palenkėje: Goštautai – Tikocine (Tykocin), Kiškos – Cechanovece (Ciechanowiec), Radvilos – Goniondze (Goniądz), Raigarde (Rajgród) ir Bialoje (Biała), Chodkevičiai – Choroščioje (Choroszcz), Sapiegos – Kodenyje (Kodeń) ir Bočkuose (Boćki).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Abiejų Tautų Respublikos žlugimas

- 1** Abiejų Tautų Respubliką kaimyninės imperijos dalijosi tris kartus. Kas ir kada dalyvavo tose dalybose? Papildykite lentelę.

Padalijimas	Metai	Šalys
.....	1772	Austrija, Rusija, Prūsija
Antrasis padalijimas	1793	
Trečiasis padalijimas		Austrija, Rusija, Prūsija

- 2 Pateiktame žemėlapyje nuspalvinkite: geltonai – Rusijos užimtas žemes, mėlynai – užimtas Prūsijos, žaliai – užimtas Austrijos. Atitinkamose vietose užrašykite padalijimų metus. Raudonu skrituliuku pažymėkite Suvalkus. Papildykite žemėlapio legendą.

Abiejų Tautų Respublikos padalijimai

- 3** Abiejų Tautų Respublika žlugo dėl daugelio priežasčių. Kurios iš čia išvardytų yra išorinės, o kurios vidinės? Sujunkite rodyklėmis. Sunumeruokite priežastis pagal svarbumą (reikšmingiausią pažymėkite 1).

☐ silpna karaliaus valdžia

☐ bajorų savivalė

☐ bajorų privilegijos

☐ bajorų tarpusavio kovos

☐ karai su Rusija ir Švedija

☐ kaimyninių valstybių stiprėjimas

Vidinės

Išorinės

- 4** Pažymėkite teisingus atsakymus.

1791 metų gegužės 3-iosios konstitucija priimta, siekiant:

	Taip	Ne
a. sustiprinti Abiejų Tautų Respubliką.		
b. išvengti valstybės padalijimų.		
c. apginti bajorų teises.		
d. įgyvendinti reformas.		
e. įtvirtinti teisę <i>liberum veto</i> .		

- 5** Naudodamiesi vadovėliu ir pateiktais žemėlapiais papildykite sakinį.

Suvalkija priklausė:

1795 m. –

1807 m. –

1815 m. –

Varšuvos kunigaikštystė 1807 m.

Lenkijos Karalystė 1815 m.

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

V. LIETUVOS ŽEMĖS RUSIJOS VALDOSE

Lietuva – Rusijos imperijos provincija

- 1** Žemėlapyje įrašykite gubernijų centrų pavadinimus: Vilnius, Kaunas, Gardinas, Suvalkai. Nuspalvinkite didžiausios gubernijos plotą. Legendoje ir žemėlapyje pažymėkite Rusijos ir Vokietijos imperijos sieną žalia spalva.

Gubernijos Lietuvoje

- 2** Kurioms gubernijoms priklausė šios vietovės? Įrašykite naudodamiesi 1 pratile pateiktu žemėlapiu.

Trakai –

Lyda –

Panevėžys –

Marijampolė –

Kalvarija –

- 3** Įsivaizduokite, kad jus paskiria rekrūtu į caro kariuomenę. Kaip pasielgtumėte, gyvendami tais laikais ir dabar? Savo atsakymą pagrįskite.

.....
.....
.....
.....

UŽRAŠAMS

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1831 ir 1863 m. sukilimai Lietuvoje

- 1** Kada įvyko sukilimai, kurių vadai čia nurodyti? Parašykite tų sukilimų metus ir pažymėkite juos laiko juostoje.

..... Antanas Mackevičius
..... Zigmantas Sierakauskas
..... Antanas Gelgudas
..... Konstantinas Kalinauskas
..... Tadas Kosciuška
..... Jokūbas Jasinskis

- 2** Ko siekė lietuviai rengdami sukilimus? Teisingus atsakymus pabraukite.

- a. Išsilaisvinti iš caro priespaudos.
- b. Atkurti nepriklausomą valstybę.
- c. Sustiprinti karaliaus valdžią.
- d. Panaikinti baudžiavą.

- 3** 1831 ir 1863 m. sukilimų pasekmės surašytos kartu. Priskirkite jas paskiriems sukilimams. Būkite atidūs: kai kurios pasekmės gali tiktį abiem sukilimams.

Pasekmės:	1831	1863
Caras uždraudė spausdinti lotyniškais rašmenimis.		
Sukilėlius ištrėmė į Sibirą arba uždarė į kalėjimus.		
Muravjovo įsakymu Vilniuje pakarta daug sukilėlių.		
Uždarytas Vilniaus universitetas.		

Pasekmės:	1831	1863
Mokyklose uždrausta mokytis lietuvių kalbos.		
Katalikų bažnyčios uždarytos arba paverstos cerkvėmis.		

- 4** Perskaitykite pateiktą tekstą. Pabraukite tik tą informaciją, kuri susijusi su E. Pliaterytės dalyvavimu sukilime.

Emilijos Pliaterytės paminklas Kapčiamiestyje

Tarp narsiujų sukilimo vadų vyrų drąsa ir ryžtu pagarsėjo ir moteris grafitė Emilija Pliaterytė. Ji buvo labai išsilavinusi, mokėjo gerai naudoti ginklą ir puikiai jodinėjo. Humaniškai elgėsi su savo pavaldiniais, mokė jų vaikus, rinko tautosaką. Mokėjusi daug kalbų, žavėjosi Vakarų Europos laisvės idėjomis ir norėjo jas įgyvendinti Lietuvoje.

Sukilimo pradžioje su pusbroliu Cezariu Pliateriu suorganizavo Dusetų apylinkės sukilėlius, siekė užimti Daugpilį, bet nepavyko. Jos dalinį išsklaidė rusai. Garsas apie E. Pliaterytės narsumą sklido plačiai po Lietuvą ir skatino jaunimą jungtis prie sukilėlių. Prisijungusi prie generolo D. Chlapovskio dalinio, E. Pliaterytė buvo paskirta 1-ojo Lietuvos pulko kapitone. Sukilimui pralaimint ji nepadėjo ginklo. Naktimis traukėsi su bendražygiais Lenkijos Karalystės link, kur tikėjosi rasti kovojančius sukilėlius. Išvargusi ir nusilpusi mirė Justinavo dvare, Seinų apskrityje, Kapčiamiesčio parapijoje 1831 m. gruodžio 23 d. Buvo palaidota svetimu vardu. Vėliau ant jos kapo Kapčiamiestyje pastatytas kuklus paminklas. Narsios grafitės nuopelnai Lietuvai neužmiršti – 1999 m. iškilingai jai atidengtas naujas paminklas. E. Pliaterytė labai populiari lenkų literatūroje (...).

*J. Brazauskas, B. Makauskas, Lietuvos praeities puslapiai.
Vadovėlis IX klasei, Kaunas, 2003, p. 37.*

- * **5** Kokiuose mūsų krašto miestuose yra E. Pliaterytės gatvės? Kaip manote, kodėl?

.....

.....

- * **6** Ką manote apie lietuvių dalyvavimą 1831 m. ir 1863 m. sukilimuose? Ar verta buvo tokiu būdu siekti tautos laisvės? Raskite argumentų už ir prieš.

Lietuviams reikėjo dalyvauti sukilimuose, nes

.....

.....

.....

.....

Lietuviams nereikėjo dalyvauti sukilimuose, nes

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

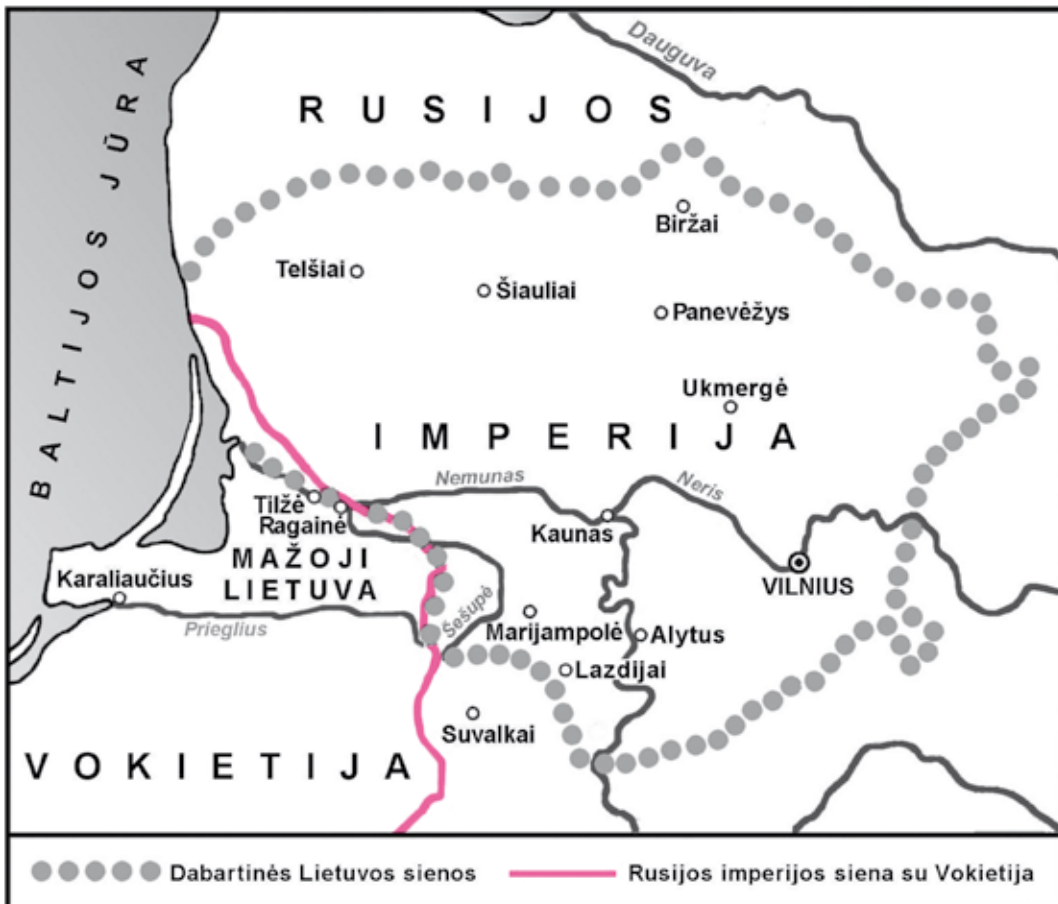
.....

.....

.....

Lietuvių tautinis atgimimas XIX a. pabaigoje

- 1 Pažymėkite žemėlapyje lietuviškos knygos kelią iš Tilžės į tris pasirinktus Lietuvos miestus.

Knygnešių keliai spaudos draudimo metais

- 2** Išvardykite po 3 žmones, susijusius su tautiniu atgimimu Lietuvoje ir Suvalkų krašte. Nurodykite jų veiklos sritį.

a. Lietuvoje:

.....

.....

.....

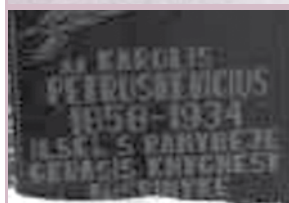
b. Suvalkų krašte:

.....

.....

.....

- 3** Kam atminti pastatyti šie paminklai?

.....

.....

.....

- 4** Kuo svarbūs Lietuvos kultūrai šie veikėjai? Nurodykite rodyklėmis jų veiklos sritį.

Jonas Basanavičius

Seinų vyskupas, poetas.

Laurynas Ivinskis

Pirmas parašė Lietuvos istoriją lietuviškai.

Motiejus Valančius

Žemaičių vyskupas, lietuviškų knygų spausdinimo Mažojoje Lietuvoje ir jų platinimo organizatorius.

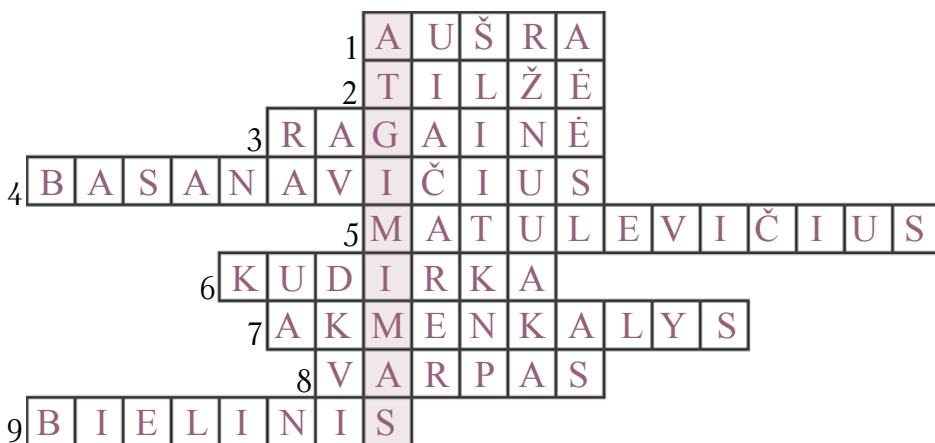
Simonas Daukantas

Rengė kalendorius.

Antanas Baranauskas

Redagavo pirmą lietuvišką laikraštį.

- 5** Pabaikite rengti kryžiažodį „Atgimimas”: sugalvokite ir parašykite glaustus kryžiažodžio atsakymų apibrėžimus.

1.
2.
3.
4.

5.
6.
7.
8.
9.

* **6** Kokią reikšmę knygnešių darbas turėjo Lietuvos atgimimui?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Seinų reikšmė lietuvių tautiniam ir kultūriniam atgimimui

- 1** Kurios lietuviškos įstaigos ir organizacijos veikė Seinuose anksčiau, o kurios dabar?

„Lietuvių namai“, kunigų seminarija, „Žiburio“ mokykla, „Žiburio“ gimnazija, vyskupija, spaustuvė, „Žiburio“ draugija, Lietuvos Respublikos konsulas, Lenkijos lietuvių draugija

Anksčiau veikė:

.....

.....

.....

Dabar veikia:

.....

.....

.....

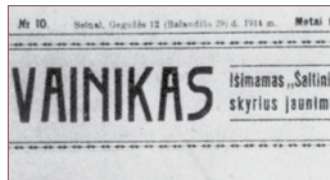
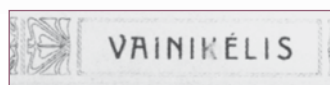
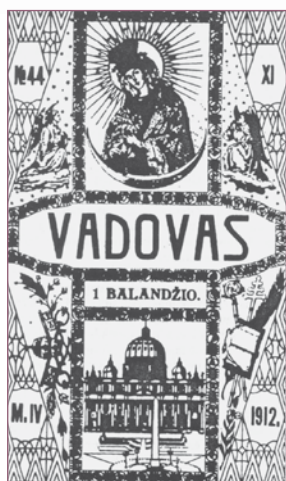
- 2** Parašykite „Šaltinio“ spaustuvės leidinių pavadinimus.

..... – „Šaltinio“ priedas žemdirbiams

..... – „Šaltinio“ priedas jaunimui

..... – „Šaltinio“ priedas vaikams

..... – dvasininkams skirtas leidinys

3 Išvardykite du „Šaltinio“ redaktorus.

.....

4 Nuotraukoje yra Seinų miesto pastatas. Kas jame yra dabar? Kokia buvo jo paskirtis 1826–1919 m.?

.....

.....

- * **5** Parašykite rašinėlį „Seinai – XIX a. pabaigos – XX a. pradžios lietuvių tautinis ir kultūrinis centras“.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VI. LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATGAVIMAS

Lietuvos nepriklausomybės atgavimo aplinkybės

- 1** Atidžiai perskaitykite pateiktą dokumentą. Parašykite jo pavadinimą. Atsakykite į klausimus ir atlikite nurodytas užduotis.

Nutarimas.

Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario 16 d. 1918 m. vienu balsu nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybės šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba ^{pažįsta} vienintelę lietuvių tautos atstovybę, remdama pripažintą tautų apsisprendimo teisę ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18–23 d. 1917 metais, skelbia atstatanti nepriklausomą demokratiniiais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Drauge Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti tiek galima greičiau sušauktas steigiamasis seimas, demokratiniu būdu visu jos gyventojų išrinktas.

Lietuvos Taryba pranešdama apie tai
vyriausybei, prašo pripažinti nepriklausomą Lietuvos valstybę.

Vilniuje, vasario 16 d. 1918 m.

Dr. Juozas Janušaitis
L. Bronaitis
U. Butkus
K. Burauskas

1. Kur ir kada pasirašytas šis aktas?

.....

2. Ką galėtumėte įrašyti į taškeliais pažymėtą akto vietą?

.....

.....

3. Kokia santvarka turėjo įsigalėti Lietuvoje?

.....

.....

4. Kuris miestas skelbiamas Lietuvos sostine?

.....

2 Kokios Lietuvos nepriklausomybės atgavimo priežastys? Pabraukite teisingus atsakymus.

1. Lietuviai įkūrė Lietuvos Tarybą ir įpareigojo ją siekti nepriklausomybės.
2. Pirmojo pasaulinio karo metais Vokietija kovojo su Rusija ir abi šalys buvo nusilpusios.
3. Darius ir Girėnas sėkmingai perskrido Atlantą.
4. Įsigaliojo įstatymas dėl tautų apsisprendimo laisvės, paskelbtas Amerikoje.
5. Priimta Lietuvos vėliava ir herbas.

3 Nuspalvinkite valstybinius simbolius.
Parašykite jų pavadinimus. Papildykite sakinį.

Lietuvos valstybiniai simboliai:

.....

.....

Šie Lietuvos valstybės simboliai patvirtinti Lietuvos Konstitucijoje
..... metais.

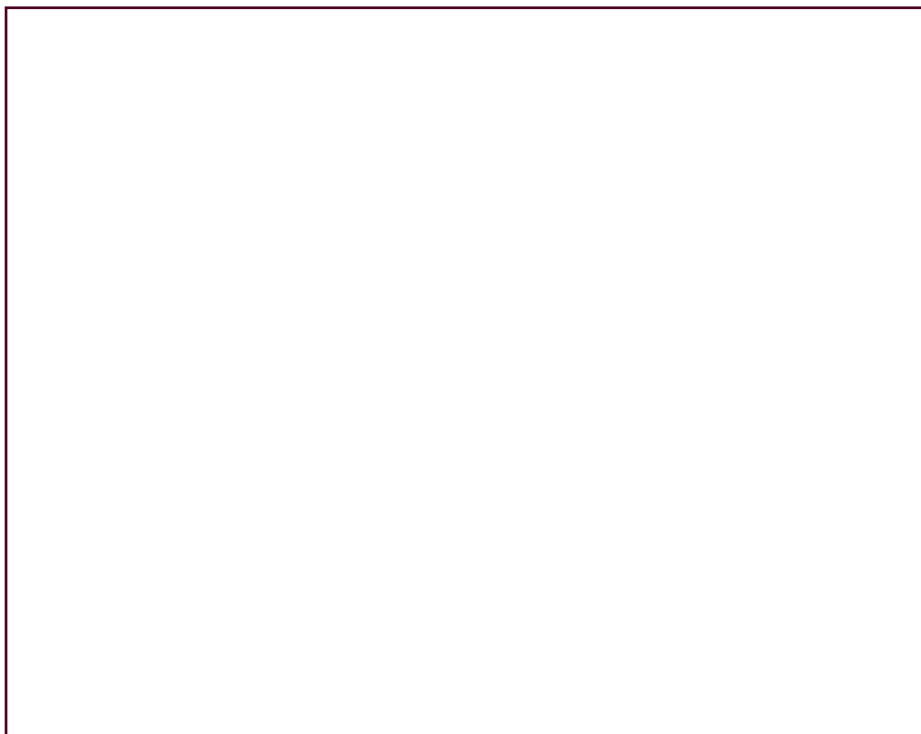
- 4** Mokinių savivalda rengia mokykloje Vasario 16-osios minėjimą. Jūsų užduotis – surasti tris eilėraščius, tinkančius šiai progai. Parašykite jų autorius ir pavadinimus.

1.

2.

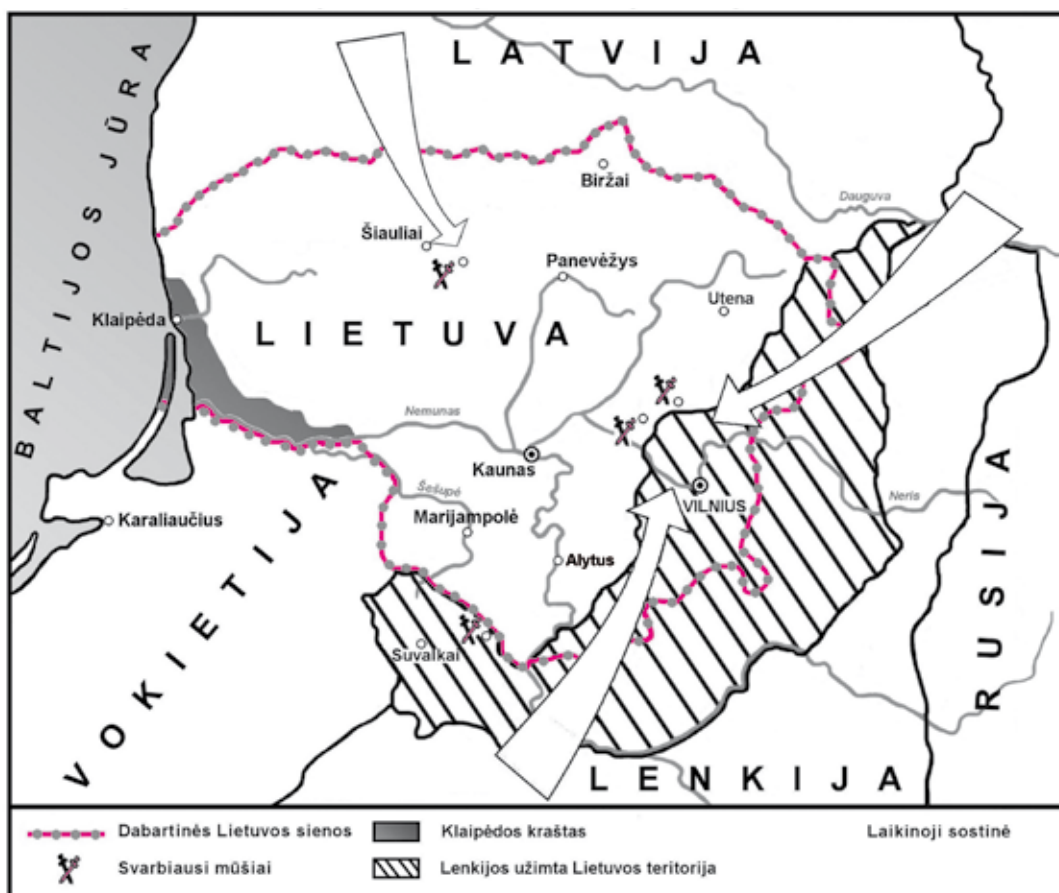
3.

- 5** Suprojektuokite dekoraciją Vasario 16-osios minėjimui savo mokykloje (svetainėje, koridoriuje, klasėje). Apskaičiuokite, kelintos nepriklausomybės atgavimo metinės šiemet švenčiamos. Įkomponuokite šį skaičių savo projekte.

Lietuvių kovos dėl nepriklausomybės

- 1** Užrašykite žemėlapyje mūsų vietas: Seinai, Giedraičiai, Širvintos, Radviliškis. Ant strėlių prirašykite priešų pavadinimus: bolševikai, bermontininkai, lenkai. Prie laikinosios sostinės nupieškite valstybės vėliavą. Papildykite žemėlapio legendą.

Lietuvių kovos dėl nepriklausomybės XX a. pradžioje

- 2** Jie puolė Lietuvą. Sujunkite teisingai.

Pavelas Bermontas-Avalovas	rusai
Liucijonas Želigovskis	bermontininkai
Raudonoji armija	lenkai

3 Šiuose sakiniuose įsivėlė dalykinių klaidų. Ištaisykite jas.

1. Generolo L. Želigovskio vadovaujama kariuomenė užėmė Kauną.

.....

2. Lietuviai pralaimėjo mūšius prie Širvintų ir Giedraičių.

.....

3. Bermontininkai padėjo lietuviams kovoti už laisvę.

.....

4 Kiek kartų 1919–1920 metais Seinai „ėjo iš rankų į rankas“, t. y. kartą atitekdavo lenkams, kitąkart lietuviams? Teisingą atsakymą pabraukite.

a. 11 kartų

b. 3 kartus

c. 20 kartų

5 Kas ir su kuo pasirašė Suvalkų sutartį 1920 metais? Pabraukite teisingą atsakymą.

a. lenkai su lietuviais

b. lietuviai su rusais

c. lietuviai su vokiečiais

6 Kiek laiko galiojo Suvalkų sutartis? Pabraukite teisingą atsakymą.

a. dvejus metus

b. dvi dienas

c. du mėnesius

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Politiniai ir ūkiniai Lietuvos pasiekimai

- 1** Įrašykite po nuotraukomis Lietuvos prezidentų vardus ir pavardes.

Lietuvos prezidentai

1919–1920
1926–1940

1922–1926

1926

.....

.....

- 2** 1922 m. Lietuva patvirtino savo valiutą. Jos vertė 0,150462 gramo gryno aukso. Kaip vadinasi pagrindinis jos vienetas?

Tai yra Jo 1/100 – tai

Lietuvos valiuta

3 Kurie iš šių teiginių, susijusių su 1922 m. prezidento rinkimais, yra teisingi?

- ☐ Prezidentas renkamas 5 metams.
- ☐ Prezidentą renka visi suaugę Lietuvos piliečiai.
- ☐ Prezidentas renkamas 3 metams Seime, slaptu balsavimu.
- ☐ Prezidentas yra ginkluotųjų pajėgų viršininkas.
- ☐ Svarbiausius šalies įstatymus prezidentas patvirtina savo parašu.
- ☐ Prezidentas yra vyriausybės pirmininkas.

4 Su kokiais svarbiais Lietuvos įstatymais susijusios šios datos?

1922

1928

1938

.....

.....

5 Papildykite sakinius.

1926 metais Lietuvoje įvyko perversmas. Jo metu prezidento funkciją perėmė Lietuvoje įsigalėjo

* **6** Kokia pramonės šaka geriausiai vystėsi Lietuvoje tarpukariu ir kodėl?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Švietimo ir kultūros raida nepriklausomoje respublikoje

1 Kurios iš šių aukštųjų mokyklų buvo įkurtos po 1918 metų? Teisingus atsakymus pabraukite.

- a. Vilniaus universitetas
- b. Kauno Vytauto Didžiojo universitetas
- c. Žemės ūkio akademija
- d. Kauno veterinarijos akademija
- e. Kauno konservatorija

2 Prie mokslininkų pavardžių parašykite jų mokslo ir veiklos sritis.

Jonas Jablonskis –

Kazimieras Būga –

Adolfas Šapoka –

Stasys Šalkauskis –

Zenonas Ivinskis –

Antanas Maceina –

kalbininkas, istorikas, filosofas

3 Įrašykite meno kūrėjų pavardes.

Poetai

Rašytojai

Skulptoriai

Tapytojai

Kompozitoriai

Petras Rimša, Juozas Gruodis, Kazys Šimonis, Juozas Zikaras, Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Maironis, Vytautas Bacevičius, Vincas Krėvė, Ieva Simonaitytė, Salomėja Nėris, Balys Dvarionas

- 4 Lietuvos sportininkai 1937 ir 1939 m. tapo Europos čempionais. Ką jie žaidė?

.....

- 5 Pabraukite teisingą atsakymą.

Lietuvos tautinis sportas – tai:

- a. futbolas
- b. krepšinis
- c. tinklinis
- d. irklavimas

- 6 Pažiūrėkite į žemėlapi ir papildykite sakinį.

Dariaus ir Girėno skrydžio maršrutas

Steponas Darius ir Stasys Girėnas skrido per

.....

- 7 Perskaitykite lakūnų išplatintą tekstą, vadinamą jų testamentu, ir trumpai atsakykite į klausimą.

Mes skrisime į Lietuvą!

Lietuvių tauta laukia iš savo sūnų ir drąsesnių žygių. Jaunoji Lietuva! Tavo dvasios įkvėpti, mes stengiamės pasirinktą uždavinį įvykdyti. Mūsų pasisekimas tegul sustiprina Tavo dvasią ir patikėjimą savo jėgomis ir gabumais! Bet jei Neptūnas ar galingasis audrų Perkūnas ir mums bus rūstus – pastotų kelią į Jaunąją Lietuvą ir pašauktų „Lituanicą” pas save, tada Tu, Jaunoji Lietuva, turėsi iš naujo ryžtis, aukotis ir pasirengti naujam žygiui. „Lituanicos” laimėjimas tegul sustiprina jaunųjų Lietuvos sūnų dvasią ir įkvepia juos naujiems žygiams.

„Lituanicos” pralaimėjimas ir nugrimzdimas į Atlanto vandenyno gelmes tegul auklėja jaunų lietuvių atkaklumą ir ryžtingumą, kad sparnuotas lietuvis būtinai įveiktų klastingąjį Atlantą Tėvynės Lietuvos garbei!

Tad šį savo skrydį skiriame ir aukojame Tau, Jaunoji Lietuva.

1. Kokius tikslus laiško autoriai iškelia Lietuvos sūnums? Ar jie aktualūs ir dabartinės Lietuvos piliečiams?

.....

.....

.....

.....

.....

- * **8** Kodėl 1933 metų lietuvių lakūnų skrydį vadiname istoriniu?

.....

.....

.....

- * **9** Suraskite enciklopedijoje žinių apie Praną Lubiną ir parašykite, kuo jis nusipelnė Lietuvai.

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VII. LIETUVA VOKIEČIŲ IR SOVIETINĖS OKUPACIJOS METAIS

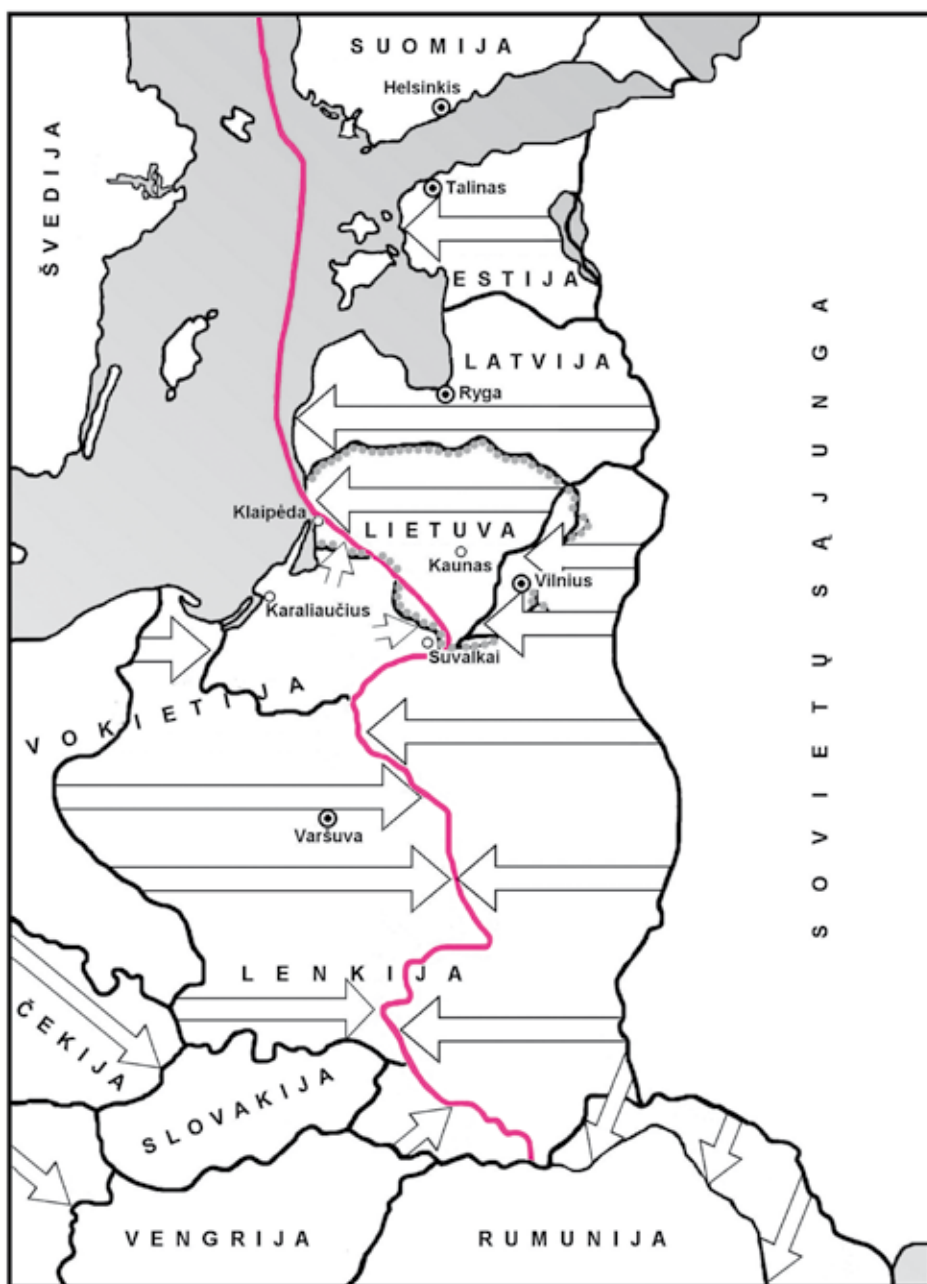
Nepriklausomybės netekimas

- 1** Kokie buvo Lenkijos ir Lietuvos tarpvalstybiniai santykiai 1920–1938 metais? Pabraukite teisingą atsakymą.
 - a. draugiški
 - b. visai nutraukti
 - c. blogi
- 2** 1938 m. Lenkija įteikė Lietuvai ultimatumą. Ko jame reikalavo? Pabraukite teisingą atsakymą.
 - a. Nutraukti draugiškus santykius.
 - b. Užmegzti diplomatinius ryšius.
 - c. Pagerinti valstybių bendradarbiavimą.
- 3** Pažymėkite teisingą atsakymą.

1938 metais Lietuva neteko Klaipėdos krašto, nes:

 - a. pralaimėjo ginkluotą kovą su vokiečiais.
 - b. išpildė Vokietijos reikalavimą ir taikiai jį atidavė.
 - c. Klaipėdos kraštą užpuolė rusai.

- 4 Atidžiai pastudijuokite žemėlapi ir atsakykite į klausimą: kieno įtakų sferoje atsirado Lietuva ir Suvalkų kraštas po 1939 metų rugpjūčio 23 d. Ribentropo-Molotovo pakto?

Vokietija ir Sovietų Sąjunga dalijasi Europą

.....

.....

.....

.....

.....

5 Kas įvyko 1940 metų birželio 15 dieną Lietuvoje?

.....

.....

.....

.....

6 Parinkite teisingą sakinio pabaigą.

Kai Sovietų Sąjungos kariuomenės daliniai 1940 metais įžengė į Lietuvą,

- a. Lietuva tapo Sovietų Sąjungos respublika.
- b. prasidėjo karas su Sovietų Sąjunga.
- c. Lietuva buvo okupuota.
- d. prasidėjo lietuvių ir rusų tautų draugystė.

7 Kuri iš pateiktų datų tinka šiems dainos žodžiams? Teisingą atsakymą pabraukite.

Kur tas dulkėtas traukinys
Taip toli nukeliavo –
Prisimenu, mamyte, aš
Tas pievas, kur žaliavo...

1941 06 14

1940 06 15

1940 08 03

8 Kodėl birželio 14-ąją minime Gedulo ir vilties dieną?

.....

.....

.....

.....

9 Pažymėkite teisingą atsakymą.

Antrasis pasaulinis karas Lietuvoje prasidėjo:

☐ 1939 09 01

☐ 1940 06 15

☐ 1941 06 22

☐ 1941 06 14

10 Parašykite, kokiais būdais vokiečiai Antrojo pasaulinio karo metais engė Lietuvos piliečius, ypač lietuvius ir žydus.

a.

b.

c.

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tarybų Lietuvos laikmetis

1 Įrašykite datas.

Lietuva buvo Sovietų Sąjungos respublika:

nuo iki ir

nuo iki

2 Kurie sakiniai apibūdina lietuvių gyvenimą Tarybų Sąjungos sudėtyje? Pažymėkite juos.

- ☐ Lietuviai laisvai renka savo prezidentą.
- ☐ Lietuvą valdo Liaudies Seimas.
- ☐ Per valstybines šventes lietuviai oficialiai gieda V. Kudirkos „Tautišką giesmę”.
- ☐ Lietuvoje galioja geografinis Maskvos laikas.
- ☐ Svarbiausi dokumentai rašomi rusų kalba.
- ☐ Lietuvoje yra demokratinė santvarka, valdo kelios partijos.
- ☐ Lietuviai už įvairius nusikaltimus tremiami į Sibirą.

* **3** Kaip pasikeitė Lietuvos kaimas?

Nepriklausomoje Lietuvoje

1. Žemė dalijama savanoriams.

2.

3. Kuriasi naujos sodybos – vienkiemiai.

4.

Tarybų Sąjungos sudėtyje

1.

2. Žemė yra valstybės nuosavybė, ją dirbantys yra jos naudotojai.

3.

4. Žmonėms draudžiama švęsti religines šventes.

4 Kodėl Suvalkų krašto lietuviai 1941 metais buvo keliami į Lietuvą, o į jų ūkius atkeliami lenkai ar vokiečiai? Pažymėkite teisingą atsakymą.

☐ Buvo vykdoma Vokietijos ir SSRS pasirašyta sutartis.

☐ Žmonės manė, kad Lietuvoje bus geresnės gyvenimo sąlygos.

☐ Žmonės ieškojo pelningesnio darbo.

☐ Žmonės norėjo išlikti lietuviais.

5 Kodėl Lietuvos herbe ir vėliavoje buvo pavaizduoti kūjis ir pjautuvas?

Tarybų Lietuvos herbas ir vėliava

.....

.....

.....

- * **6** Atidžiai perskaitykite ištrauką iš „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ ir atsakykite į klausimą.

Gadunavas (Telšių raj.). Telšių rajone Gadunavo apylinkės teritorijoje prie kelio nuo seno stovėjo senas, baigias nugriūti kryžius. Vietos gyventojas Vincas Urnikis nutarė aplūžusį kryžių pakeisti nauju. Naują kryžių, prieš 40 metų padirbtą savo tėvo Stenbros, jam davė to paties „Džiugo“ tarybinio ūkio gyventoja Sabutienė.

1987 m. spalio 29 d. Vincas Urnikis ir Albinas Austys kryžių pakeitė. Po trijų dienų V. Urnikis buvo iškviestas į Gadunavo apylinkės raštinę, kur jam buvo įsakyta naujai pastatytą kryžių nugriauti. Į V. Urnikio aiškinimą, kad jis tik senąjį kryžių, kuris toje vietoje išstovėjo daugiau nei 50 metų ir nei vokiečiams, nei rusams netrukdė, pakeitė nauju, niekas nekreipė dėmesio, V. Urnikis nugriauti kryžių atsisakė.

Lapkričio 11 d. į apylinkę atvyko rajono architektas ir pareikalavo, kad V. Urnikis pasirašytų po aktu dėl savivališko kryžiaus pastatymo. Lapkričio 30 d. V. Urnikis, A. Austys ir Sabutienė buvo iškviesti į Telšių rajono administracinę komisiją, kur pagal BK 153 str. nubausti: V. Urnikis ir A. Austys 50 rub. pinigine bauda, o Sabutienei už tai, kam leido savo pastatuose esantį kryžių minėtiems asmenims pastatyti, pareikštas papeikimas.

Gruodžio 24 d. naktį kryžius buvo nugriautas.

1. Ar Tarybų Lietuvoje galiojo religinė laisvė?

.....

.....

.....

.....

-
- * **7** Parašykite rašinėlį „Suvalkų krašto ištremtieji į Lietuvą arba į Lenkijos gilumą“.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Antisovietinis pasipriešinimas. Partizanų kovos dėl Lietuvos laisvės

- 1** Atitinkamose Lietuvos partizanų apygardų žemėlapyje vietose įrašykite: Tauro, Dainavos, Kęstučio, Žemaičių, Prisikėlimo, Dariaus ir Girėno, Algimanto, Vytauto, Vyčio, Didžiosios Kovos. Nuspalvinkite raudonai tą apygardą, kuri yra arčiausia jūsų gyvenamos vietos.

Lietuvos partizanų apygardos

- 2** Nuo kada iki kada truko partizanų kovos Lietuvoje? Pažymėkite teisingą atsakymą.

☐

1944–1946

☐

1944–1953

☐

1946–1948

☐

1948–1953

3 Apibūdinkite partizanų kovų taktiką.

.....

.....

.....

.....

4 Kokie šių partizanų vadų slapyvardžiai? Parašykite juos.

Juozas Lukša –

Jonas Žemaitis –

Adolfas Ramanauskas –

5 Atidžiai pažiūrėkite į nuotrauką ir atsakykite į klausimus.

1. Kas ir kada įvyko šioje Šlynakiemio giraitėje?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Kieno šie slapyvardžiai?

Rimvydas –

Žaibas –

- * **6** Panaudodami pateiktus žodžius ir žodžių junginius parašykite trumpą rišlų pasakojimą apie Lietuvos partizaninį judėjimą.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

partizanai, apygardos, slėptuvė, trėmimai, Vakarų šalių pagalba

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

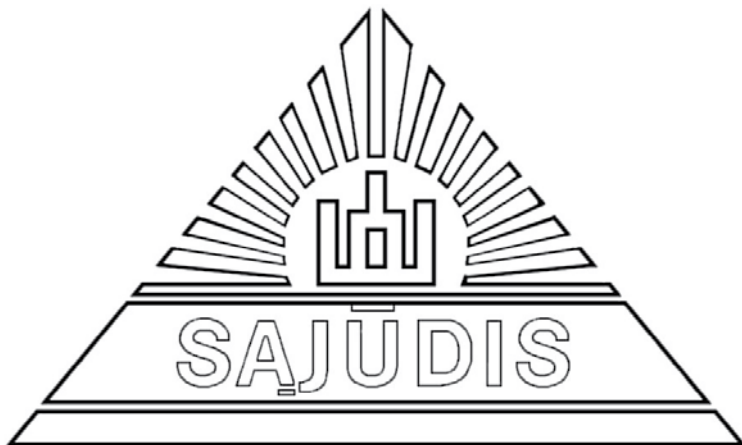
.....

VIII. LIETUVOS SIEKIAI LAISVĖTI

Sąjūdžio įkūrimas ir veikla

1 Sąjūdžio įkūrimo priežastys. Įrašykite *taip* arba *ne*.

☐	„Pertvarka” Tarybų Sąjungoje M. Gorbačiovo laikais
☐	Lietuviai siekė nepriklausomos valstybės.
☐	Lietuva norėjo prisijungti prie Baltarusijos TSR.
☐	Lietuviai norėjo gyventi komunistinėje sistemoje.

2 Nuspalvinkite vėliavos spalvomis Sąjūdžio ženklą.

3 Įsivaizduokite, kad dalyvaujate 1988 metų mitinge Vilniuje, Katedros aikštėje. Ką galėtumėte ten pamatyti ir išgirsti? Prie pateiktų atsakymų įrašykite *taip* arba *ne*.

- ☐ plevėsuojančias trispalves
- ☐ Lietuvos komunistų partijos delegatus į Maskvą
- ☐ Tarybų Sąjungos himną
- ☐ Sąjūdžio lyderius

4 Pabraukite teisingą atsakymą.

Pirmuoju Sąjūdžio pirmininku buvo išrinktas:

- a. Sigitas Geda.
- b. Vytautas Landsbergis.
- c. Česlovas Kudaba.

5 Pažiūrėkite filmą „Baltijos kelias” (DVD) ir atlikite nurodytas užduotis.

1. Sujunkite akcijoje dalyvavusių tautų pavadinimus su jų šalių pavadinimais, sostinėmis ir tautinių vėliavų spalvomis.

latviai	Estijos Respublika	Ryga	mėlyna, juoda, balta
lietuviai	Latvijos Respublika	Talinas	geltona, žalia, raudona
estai	Lietuvos Respublika	Vilnius	raudona, balta, raudona

2. Nupieškite ir nuspalvinkite Estijos, Latvijos ir Lietuvos vėliavas.

6 Sujunkite datas su įvykiais.

„Baltijos kelias”	1988 06 03
Sąjūdžio suvažiavimas	1989 08 23
Sąjūdžio įkūrimas	1988 10 22–23

* **7** Ko siekė tautos, dalyvaudamos „Baltijos kelyje”?

a.

b.

* **8** Apibūdinkite Sąjūdžio reikšmę Lietuvai.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....

UŽRAŠAMS

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas 1990 03 11

- 1** Perskaitykite nepriklausomybės atkūrimo aktą. Pabraukite tas vietas, kuriose kalbama apie valstybės teritoriją ir sienas. Paaiškinkite, kaip suprantate tą ištrauką.

DRI. LIETUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS ATSTATYMO

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, reikšdama Tautos valią, nutaria ir iškilmingai skelbia, kad yra atstatomas 1940 metais svetimos jėgos panaikintas Lietuvos Valstybės suvereninių galių vykdymas, ir nuo šiol Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė.

Lietuvos Tarybos 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės aktas ir 1920 m. gegužės 15 d. Steigiamojo Seimo rezoliucija dėl atstatytos Lietuvos demokratinės valstybės niekada nebuvo nustoję teisinės galios ir yra Lietuvos Valstybės konstitucinis pamatas.

Lietuvos valstybės teritorija yra vientisa ir nedaloma, joje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija.

Lietuvos valstybė pabrėžia savo ištikimybę visuotinai pripažintiems tarptautinės teisės principams, pripažįsta sienų neliečiamumą, kaip jis suformuluotas 1975 metų Europos saugumo ir bendradarbiavimo pasitarimo Helsinkyje Baigiamajame akte, garantuoja žmogaus, piliečio ir tautinių bendrijų teises.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba kaip suvereninių galių reiškėja šiuo aktu pradeda realizuoti visą Valstybės suverenitetą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PIRMININKAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS SEKRETORIUS

Vilnius, 1990 m. kovo 11 d.

V. LANDSBERGIS

L. SABUTIS

[The document is heavily signed with numerous handwritten signatures in black ink, covering the lower half of the page. Some legible names include: Landsbergis, Sabutis, and many others.]

2 Pateiktas sąvokas sujunkite su jų paaiškinimais.

Signataras	Viešas žmonių susibūrimas norint išreikšti nepasitenkinimą esančia tvarka, politiku ar įvykiu.
Aukščiausioji Taryba	Tautos atstovas, kuris pasirašo po labai svarbiais valstybės dokumentais.
Mitingas	Ekonominis valstybės izoliavimas siekiant priversti ją įvykdyti reikalavimus.
Ekonominė blokada	Šūkis ar paveikslas, nešamas eitynėse, mitinguose.
Transparantas	Aukščiausias valdžios organas sovietinės okupacijos laikais.

3 Perskaitykite tekstą ir atlikite nurodytas užduotis.

Balandžio 10-ąją Punsko mokyklos mokiniai surengė solidarumo su Nepriklausoma Lietuva mitingą. Mitingo metu moksleiviai turėjo progos išreikšti savo pritarimą Nepriklausomai Lietuvos Respublikai ir sveikinti ją patriotiniais eilėraščiais. Programą paruošė ketvirtos ir septintos pradinės bei ketvirtos klasės vidurinės mokyklos mokiniai. Jiems talkino „Ulbuonėlės”.

Mitinge kalbėjo „Aušros” redaktorius S. Birgelis ir Alytaus kolūkio pirmininkas gerb. J. Juravičius.

Programą paruošė ir vedė mokytoja M. Kardauskienė.

„Aušra” 1990, 4 nr., 34 psl.

1. Kada ir kokia proga buvo surengtas mitingas Punsko mokykloje?

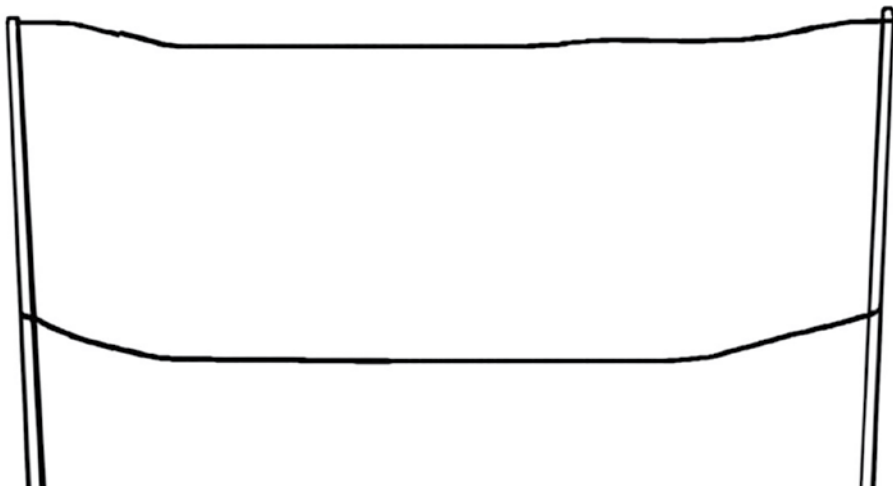
.....

2. Kas jame dalyvavo? Pabraukite.

3. Kur buvo rašoma apie šį įvykį? Iš ko apie tai sprendžiate?

.....

4. Įsivaizduokite, kad esate šio mitingo dalyviai. Prisiminkite istorines įvykio aplinkybes ir parenkite mitingui tinkamą transparantą.

4 Papildykite pateiktą informaciją.

- Valstybė, pirmoji pripažinusi Lietuvos nepriklausomybę po 1990 03 11 –
- Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas, Sąjūdžio lyderis
.....
- Pirmasis Lietuvos prezidentas po 1990 03 11
.....
- Pirmoji Lietuvos prezidentė moteris
.....

5 Ekonominės blokados metu Lietuvai buvo nutrauktas naftos tiekimas. Parašykite, su kokiais sunkumais dėl to galėjo susidurti Lietuvos gyventojai.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 Kokiais būdais Lenkijos lietuviai rėmė Lietuvos nepriklausomybę?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 Kelintais metais tai įvyko?

Lietuva įstojo į Europos Sąjungą m.

Lietuva buvo priimta į NATO m.

Lietuva įstojo į Šengeno erdvę m.

2004 2007 2004 2005 2009 2001

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lietuviai Lenkijoje

- 1 Suraskite Lenkijos žemėlapyje ir žaliai nuspalvinkite kompaktiškai lietuvių gyvenamą teritoriją. Žalia spalva pažymėkite miestus, kuriuose gyvena lietuviai. (Jeigu jų nėra žemėlapyje, pažymėkite apytikslę vietą ir parašykite vietovės pavadinimą.) Raudona spalva pažymėkite vietas, susijusias su Lietuvos istorija. Surašykite istorinius įvykius ir jų metus.

.....

Lietuviai Lenkijoje

.....

.....

.....

.....

.....

2 Pažiūrėkite filmą „Lietuvių švietimas Lenkijoje“ ir atlikite užduotį.

Patikrinkite, kuriuose kaimuose buvo arba dabar yra mokyklos. Įrašykite atsakymus *buvo* arba *yra*. (Jeigu gyvenate Punsko apylinkėse, pasirinkite A grupės kaimus, jeigu Seinų – B grupės.)

A.

Šlynakiemis

Vaitakiemis

Vaičiuliškės

Pristavonys

Vidugiriai

Navinykai

Valinčiai

Punskas

B.

Žvikeliai

Krasnavas

Klevai

Lumbiai

Žagariai

Krasnagrūda

Seinai

- 3** Nupieškite arba įklijuokite savo mokyklos pastato nuotrauką. Parašykite jos pavadinimą.

- 4** Pažiūrėkite filmą apie Lenkijos lietuvių kultūrinius renginius ir atlikite interviu.

Paklauskite savo šeimos narių, giminių arba pažįstamų apie jų dalyvavimą visuomeninėje veikloje ar saviveikloje. Paprašykite, kad atsakytų į šiuos klausimus (galite sugalvoti ir kitokių klausimų).

1. Kokioje veikloje dalyvaujate?

.....

.....

2. Kaip vadinasi jūsų ansamblis (sambūris)?

.....

.....

3. Kiek metų dainuojate (šokate, grojate)?

.....

4. Kur buvote išvykę su savo grupe?

.....

.....

5. Ką jums davė veikla ansamblyje (sambūryje)?

.....

.....

5 Kaip manote, kas svarbu norint išlikti lietuviu kitame krašte (ne Lietuvoje)?
Parašykite. Jums padės pateikti žodžių junginiai.

- a. lietuviškos apeigos bažnyčioje
- b. lietuviška mokykla
- c. lietuviška šeima
- d. lietuviškos radijo ir televizijos laidos
- e. lietuviški žurnalai ir laikraščiai
- f. lietuviškos interneto svetainės
- g. kultūros įstaigų (pvz., Lietuvių kultūros namų, Seinų „Lietuvių namų“) veikla
- h. dalyvavimas meno saviveikloje
- i. tautinių tradicijų puoselėjimas

.....

.....

.....

.....

.....

6 Pabūkite savo krašto istorikais. Pasidomėkite kurios nors organizacijos, ansamblio ar žmogaus veikla, savo kaimo (miestelio) mokyklos ar paminklo istorija. Svarbesnius faktus užsirašykite.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UŽRAŠAMS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TURINYS

I. BALTAI

Baltų gentys ir jų gyvenamoji teritorija	3
Baltų buitis ir tikėjimas	6
Prūsų ir jotvingių likimas	10

II. LIETUVOS VALSTYBĖS SUSIDARYMAS

Lietuvos vardo paminėjimas	15
Mindaugas – lietuvių žemių vienytojas	17

III. LIETUVOS VALSTYBĖS STIPRĖJIMAS

Gediminaičių dinastijos pradžia	22
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės reikšmė Europoje Gedimino laikais	25
Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė po Gedimino mirties	29
Krėvos sutartis 1385 m.	31
Žalgirio mūšis 1410 m.	33
Lietuva po Vytauto mirties	39

IV. ABIEJŲ TAUTŲ RESPUBLIKA

Liublino unija 1569 m.	42
Lietuvos teisėtvara	44
Lietuvių kultūros raida XVI a.	47
Lietuvių kovos su švedais ir rusais	51
Abiejų Tautų Respublikos žlugimas	54

V. LIETUVOS ŽEMĖS RUSIJOS VALDOSE

Lietuva – Rusijos imperijos provincija	59
1831 ir 1863 m. sukilimai Lietuvoje	61
Lietuvių tautinis atgimimas XIX a. pabaigoje	64
Seinų reikšmė lietuvių tautiniam ir kultūriniam atgimimui	68

VI. LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATGAVIMAS

Lietuvos nepriklausomybės atgavimo aplinkybės	71
Lietuvių kovos dėl nepriklausomybės	74
Politiniai ir ūkiniai Lietuvos pasiekimai	76
Švietimo ir kultūros raida nepriklausomoje respublikoje	79

VII. LIETUVA VOKIEČIŲ IR SOVIETINĖS OKUPACIJOS METAIS

Nepriklausomybės netekimas	83
Tarybų Lietuvos laikmetis	87
Antisovietinis pasipriešinimas. Partizanų kovos dėl Lietuvos laisvės	92

VIII. LIETUVOS SIEKIAI LAISVĖTI

Sąjūdžio įkūrimas ir veikla	96
Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas 1990 03 11	100
Lietuviai Lenkijoje	104